

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної економіки**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
на тему «Стратегічне партнерство України із США в умовах глобальної
інтеграції»

здобувача Пономаренко Ірини Леонідівни

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент, Громенкова С.В.

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., професор Столярчук Я.М.

(підпис)

Київ 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної економіки**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»
ОСВІТНЯ ПРОГРАМА	«Міжнародна економіка»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми
«Міжнародна економіка»

Цимбал Л.І.

(підпис) (ініціали, прізвище)

20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародної економіки

Столярчук Я.М.

(підпис) (ініціали, прізвище)

20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

**здобувачу вищої освіти Пономаренко Ірині Леонідівні
заочної форми навчання**

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи

на тему «Стратегічне партнерство України з США в умовах глобальної інтеграції»

Тему затверджено наказом ректора Університету від "02" червня 2022 р. №519-ст

Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах

План кваліфікаційної бакалаврської роботи	
Розділ 1	Стратегічне партнерство в зовнішній політиці України: сутність, фактори розвитку та інституційні засади
(назва розділу)	
Розділ 2	Розвиток стратегічного партнерства України та США
(назва розділу)	
Розділ 3	Перспективи розвитку україно-американського стратегічного співробітництва в умовах глобальної інтеграції
(назва розділу)	

Об'єкт дослідження:	міждержавне стратегічне партнерство України та США
Предмет дослідження:	основні напрямки та механізми реалізації стратегічних партнерських відносин України та США в умовах глобальної інтеграції
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	дослідити становлення та розвиток стратегічного партнерства між Україною та США, визначити особливості сучасної взаємодії двох країн та перспективні напрями поглиблення їх співпраці за умов глобалізаційних процесів та світових змін

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	розкрити сутність та складові стратегічного партнерства країн в умовах розвитку процесів глобальної інтеграції
	визначити особливості становлення відносин стратегічного партнерства України з державами світу
	дослідити інституційні засади стратегічного партнерства України з країнами світу
У розділі 2	проаналізувати історію та сучасний стан стратегічного партнерства України з США
	виявити вплив російсько-української війни на стан стратегічного партнерства України з США
	визначити економічну складову стратегічного партнерства України з США
У розділі 3	дослідити засади подальшого формування системи стратегічного партнерства України в сучасних реаліях економічного розвитку
	оцінити потенціал розвитку стратегічного партнерства України з США та їх співпраці стосовно відновлення економіки України у повоєнний період

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

**Завдання одержав
здобувач**

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

Реферат

Кваліфікаційна магістерська робота містить 70 сторінок, 8 таблиць, 11 рисунків, список використаних джерел з 89 найменувань, додатки.

«Стратегічне партнерство України з США в умовах глобальної інтеграції»

(назва кваліфікаційної магістерської роботи)

Об'єктом дослідження є міждержавне стратегічне партнерство України та США.

Предметом дослідження є основні напрямки та механізми реалізації стратегічних партнерських відносин України та США в умовах глобальної інтеграції.

Метою роботи є дослідити становлення та розвиток стратегічного партнерства між Україною та США, визначити особливості сучасної взаємодії двох країн та перспективні напрями поглиблення їх співпраці за умов глобалізаційних процесів та світових змін.

Завдання дослідження:

- розкрити сутність та складові стратегічного партнерства країн в умовах розвитку процесів глобальної інтеграції;
- визначити особливості становлення відносин стратегічного партнерства України з державами світу;
- дослідити інституційні засади стратегічного партнерства України з країнами світу;
- проаналізувати історію та сучасний стан стратегічного партнерства України з США;
- виявити вплив російсько-української війни на стан стратегічного партнерства України з США;
- визначити економічну складову стратегічного партнерства України з США;
- дослідити засади подальшого формування системи стратегічного партнерства України в сучасних реаліях економічного розвитку;
- оцінити потенціал розвитку стратегічного партнерства України з США та їх співпраці стосовно відновлення економіки України у повоєнний період.

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці комплексу рекомендацій щодо розвитку стратегічної співпраці України та США, які можуть бути використані на практиці для поглиблення двосторонніх економічних контактів в умовах глобальної інтеграції. Зокрема, визначені інструменти вдосконалення торговельно-економічного співробітництва

України та США, представлено механізм фінансового забезпечення плану з відновлення економіки України та місце США в ньому, сформовано ключові операційні цілі щодо збільшення ПІІ в Україну, зокрема, до сфери високовартісного сільського господарства.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи: 2022-2023.

Рік захисту кваліфікаційної магістерської роботи: 2023.

Ключові слова: стратегічне партнерство, співпраця, США, україно-американські відносини, глобальна інтеграція, економічний розвиток, торгівля, інвестиції.

Відгук
на кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача факультету Міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»
Пономаренко Ірини Леонідівни
на тему: «Стратегічне партнерство України із США в умовах глобальної
інтеграції»

1. Актуальність теми: З переліку держав, з якими Україна розбудовує найбільш тісні та дружні стосунки, особливе місце займають Сполучені Штати Америки. Це – країна стратегічний партнер, визнаний в світі політичний та економічний лідер, один з найвпливовіших гравців на міжнародній арені. Виклики, яким змушена протидіяти Україна у зв'язку з агресією РФ, роблять співпрацю з США ще більш важливою складовою зовнішньополітичної стратегії нашої країни. Саме Сполучені Штати надають зараз Україні величезну фінансову підтримку, забезпечують допомогу у воєнній сфері. Провідною може стати роль США і у повоєнному відновленні України. Співпраця з США може дати Україні додатковий імпульс щодо інтеграції в глобальний економічний простір. Відтак, розробка питань стратегічного партнерства України з США має велику значущість та актуальність.
2. Позитивні риси кваліфікаційної магістерської роботи:
В кваліфікаційній магістерській роботі ґрунтовно розглянута сутність стратегічного партнерства країн, його складові, охарактеризовані інституційні засади стратегічного партнерства України з державами світу, зокрема зі США, проаналізовано розвиток україно-американських відносин, їх економічна складова, розглянуто, як трансформувалися відносини двох країн з початком повномасштабної агресії РФ, визначені перспективні напрямки подальшої співпраці України з США та розвитку їх стратегічного партнерства в умовах глобальної інтеграції.
3. Наявність самостійних розробок автора: Автором на засадах проведеного аналізу обґрунтовано перспективні напрямки співпраці України та США, зокрема в інвестиційній сфері.
4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: Теоретичні висновки автора є послідовними і комплексними, рекомендації, що наведені, можуть представляти певний практичний інтерес.
5. Наявність недоліків: В роботі достатньо обмежено розглядаються галузеві перспективи співпраці України та США, зокрема, в транспортній, енергетичній сфері, які, вочевидь, будуть одними із пріоритетних у майбутньому.
6. Загальна оцінка кваліфікаційної магістерської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: Загалом, робота може бути допущеною до захисту в ЕК з оцінкою «44» балів.

Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки
Громенкова С.В.

_____ (підпис)
“ ” _____ 20__ р.

Рецензія

на кваліфікаційну магістерську роботу
здобувачки другого (магістерського) рівня вищої освіти
Київського національного економічного університету імені Вадима
Гетьмана

Пономаренко Ірини Леонідівни

Тема: «Стратегічне партнерство України із США в умовах глобальної інтеграції»

Актуальність теми кваліфікаційної роботи і доцільність її розроблення. США одна з найвпливовіших країн світу, адже мають найбільшу економіку, військовий бюджет та політичний потенціал. США та Україна підтверджують важливість тісних відносин, заснованих на спільних цінностях, так і на спільних інтересах, включаючи відданість Європі, яка є цілісною, вільною, демократичною та перебуває в мирі. Україні довелося відстоювати свою незалежність від РФ, що зробило співпрацю зі Сполученими Штатами ще більш важливим елементом її зовнішньополітичної стратегії. Сполучені Штати зараз надають Україні величезну фінансову підтримку та допомагають їй у військовій сфері. Сполучені Штати можуть відіграти провідну роль у післявоєнній відбудові України. Співпраця зі Сполученими Штатами може ще більше сприяти інтеграції України у світову економіку. Тому питання розвитку україно-американського стратегічного партнерства є дуже важливим і практичним.

Якість проведеного дослідження. Чітко визначено сутність партнерства з Україною, обґрунтовано перспективні напрямки співпраці України та США, зокрема в інвестиційній сфері. Проведене дослідження співпраці України з США в воєнний період, довоєнний та описані перспективи подальшого розвитку.

Позитивні риси кваліфікаційної роботи. В роботі детально розглянута сутність стратегічного партнерства країн, його складові, охарактеризовані інституційні засади стратегічного партнерства України з державами світу, зокрема зі США, проаналізовано розвиток відносин між Україною та США, їх економічні складові, враховуючи те, як змінилися відносини між двома країнами з початком повномасштабної агресії з боку Російської Федерації, перспективні напрямки подальшої співпраці України та США.

Зауваження. Напрямки співпраці щодо відновлення економіки України, які наведені на рис.3.2., не знайшли відповідної конкретизації далі у роботі.

Практична значимість висновків і рекомендацій. Висновки достатньо послідовні і комплексні, рекомендації, що наведені, можуть представляти певний практичний інтерес.

Рецензент:

Рецензент:
Салодновський Юрій

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ: СУТНІСТЬ, ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ....	6
1.1. Стратегічне партнерство країн: сутність та складові в умовах розвитку процесів глобальної інтеграції.....	6
1.2. Особливості становлення відносин стратегічного партнерства України з державами світу.....	12
1.3. Інституційні засади стратегічного партнерства України з країнами світу...	20
РОЗДІЛ 2 РОЗВИТОК СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНИ ТА США	29
2.1. Історія та сучасний стан стратегічного партнерства України з США.....	29
2.2. Вплив російсько-української війни на стан стратегічного партнерства України з США.....	37
2.3. Економічна складова стратегічного партнерства України з США.....	41
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНО-АМЕРИКАНСЬКОГО СТРАТЕГІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	48
3.1. Подальше формування системи стратегічного партнерства України в сучасних реаліях економічного розвитку.....	48
3.2. Потенціал розвитку стратегічного партнерства України з США та їх співпраця стосовно відновлення економіки України у повоєнний період.....	56
ВИСНОВКИ.....	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність дослідження. США кілька десятиліть були невід'ємною частиною економіки країн світу та центральним елементом їх системи безпеки. Вони вибудовують партнерство з іншими країнами регіону, беруть участь у регіональних безпекових форумах і мають глибоку економічну взаємозалежність з Китаєм.

Після початку російської збройної агресії у 2014 році Сполучені Штати Америки були серед тих країн, які послідовно підтримували Україну в питаннях територіальної цілісності та державного суверенітету. Ця підтримка триває в політико-дипломатичних рамках, де ключову роль посідає сфера безпеки та оборони. Головним завданням для України у сфері розвитку українсько-американських відносин є зусилля щодо забезпечення подальшої інтенсивності співробітництва та наповнення двостороннього партнерства практичним змістом. Такі заходи потребують спільних зусиль політиків, науковців та інститутів громадянського суспільства щодо вироблення та реалізації американського напряму зовнішньої політики України та інтенсифікації регіонального співробітництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням даного питання займався широкий ряд як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, серед яких: Гандзюра А., Геєць В.М., Кизим М.О., Клебанова Т.С., Черняк О.І., Герасимчук В.Г., Дівак В., Лебідь О.В., Назаркевич І.Б., Пивоваров А.С., Пушкар О.І., Андрющенко Т.Ю., Шипович Р., Яковишин Ю., Шелест Г., Помаза-Пономаренко А.Л., Батир Ю.Г., Лопатченко І.М., Скрипниченко М. І., Трофімчук М., Милованов Т., Гур'єв С., Етвуд К., Бертран Н., Гаует Н., Блінкен А., Фегерстен Бьорн, Гамільтон Даніель С., Пан Чжункі, Анна Міхальські, Стівен Метью Д., Лібер Роберт Дж., Андронічану А., Гергіна Р., Чобанасу М., Армстронг Ш., Дрисдейл П., Депре С., Кізім М.О., Доджер П.В., Омаров С.А., Холслаг Дж., Міхальські А., Пан Ж., Оппельд Л., Шпак Н., Подольчак Н., Карковська В., Срока В. та ін.

Метою роботи є дослідити становлення та розвиток стратегічного партнерства між Україною та США, визначити особливості сучасної взаємодії двох країн та перспективні напрями поглиблення їх співпраці за умов глобалізаційних процесів та світових змін.

Виходячи із сформульованої мети, можемо визначити наступні завдання дослідження:

- розкрити сутність та складові стратегічного партнерства країн в умовах розвитку процесів глобальної інтеграції;
- визначити особливості становлення відносин стратегічного партнерства України з державами світу;
- дослідити інституційні засади стратегічного партнерства України з країнами світу;
- проаналізувати історію та сучасний стан стратегічного партнерства України з США;
- виявити вплив російсько-української війни на стан стратегічного партнерства України з США;
- визначити економічну складову стратегічного партнерства України з США;
- дослідити засади подальшого формування системи стратегічного партнерства України в сучасних реаліях економічного розвитку;
- оцінити потенціал розвитку стратегічного партнерства України з США та їх співпраці стосовно відновлення економіки України у повоєнний період.

Об'єктом дослідження є міждержавне стратегічне партнерство України та США.

Предметом дослідження є основні напрямки та механізми реалізації стратегічних партнерських відносин України та США в умовах глобальної інтеграції.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використовувались різноманітні методи дослідження, серед яких: системний аналіз (для теоретико-методологічного обґрунтування стратегічного партнерства);

графічний аналіз (для оцінки динаміки макроекономічних показників українсько-американських торговельних відносин); ретроспективний аналіз (для дослідження становлення та розвитку двосторонніх економічних відносин України та США).

Інформаційну базу дослідження становлять праці вітчизняних та зарубіжних науковців і практиків, підручники та посібники для написання теоретичної частини дослідження, а також статистичні дані офіційних українських та міжнародних сайтів, звіти рейтингових агентств.

Структура роботи складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний текст роботи становить 79 сторінок і включає 12 рисунків та 8 таблиць. Список використаних джерел містить 89 найменувань. Робота містить 1 додаток.

РОЗДІЛ 1

СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ: СУТНІСТЬ, ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ

1.1. Стратегічне партнерство країн: сутність та складові в умовах розвитку процесів глобальної інтеграції

Стратегічне партнерство, будучи поширеною характеристикою стану міждержавних відносин, поки що неповно досліджено як їх повноцінний формат. Тим часом воно може претендувати саме на такий статус, оскільки, як показує досвід, має порівняно з іншими форматами міждержавних відносин низку унікальних характеристик та відмінних рис, що визначають його сильні та слабкі сторони.

Аналіз основних зовнішньополітичних документів, дипломатичних текстів та публікацій ЗМІ виявляє різноманіття розуміння стратегічного партнерства. У деяких випадках це словосполучення використовується просто як фігура мови, здебільшого — для опису вищого ступеня, на який виходять стосунки між акторами на зовнішньополітичній сцені. Конкретне наповнення поняття «стратегічне партнерство» розмите і може змінюватись в залежності від того, про яких саме партнерів і в яких ситуаціях йдеться, які саме цілі в рамках стратегічного партнерства ставлять перед собою його сторони.

То що ж є стратегічне партнерство в сучасних міжнародних відносинах, у чому його суть і чим воно відрізняється від інших видів дво- чи багатостороннього співробітництва. Яким чином відносини між країнами еволюціонують у стадію стратегічного партнерства та від яких чинників залежить цей процес?

Відносини «стратегічного партнерства». Незважаючи на те, що цей термін став регулярно використовуватися в міжнародних документах, у науковій літературі, ЗМІ та у побуті, він недостатньо вивчений як у зарубіжній, так і у вітчизняній політичній науці. Термін «стратегічне партнерство» дедалі більше

застосовується й у бізнесі. Причому таким партнером визнається фірма, яка на довгостроковій основі співпрацює у вирішенні найважливіших своїх завдань у ході реконструкції чи реформи фірми.

У політичному лексиконі поняття «стратегічне партнерство» виникло порівняно недавно. Концепція стратегічного партнерства у міжнародних відносинах стала активно просуватися із завершенням ери «холодної війни». Про стратегічне партнерство почали говорити раніше на євразійському просторі, ніж у Північній Америці, бо з розпадом Радянського Союзу та Східного блоку, завершенням біполярності миру та настанням «смутних і невизначених часів» багато країн, у тому числі росія, Китай, Індія, зазнали синдрому «самотності», викликаного необхідністю мати справу тет-а-тет з єдиною супердержавою. На початку 1990-х років стратегічне партнерство стало кон'юнктурним, бо одні держави намагалися його використати як своєрідний щит для забезпечення своєї безпеки, інші як «троянського коня», щоб впровадитися в новий політичний простір, а треті — як «золотий ключик», щоб вирішити свої економічні інтереси. Однак широка експлуатація терміну почалася трохи пізніше, але волею історії сталося це вже в наступному столітті та тисячолітті.

Така хронологічна контекстуалізація поняття «стратегічне партнерство» доводиться лінгвістичними джерелами, зокрема сучасною лексикографією англійської мови. У своїй неопублікованій статті, яку можна перекласти як «Стратегічне партнерство як нова форма асоціацій у міжнародних відносинах?», докторант Університету Білефельда (Німеччина) Луї Бланко наводить такі приклади [21.]:

1. Британський національний корпус (The British National Corpus) складається з великої колекції текстів англійською з 1980 по 1993 рік, взятих з різних газет, книг, журналів. Пошук словосполучення *strategic partnership* видав лише 6 випадків, причому жодного разу у міжнародних відносинах.

2. Корпус історичного американського (варіанту) англійської мови (Corpus of Historical American English) представлений безліччю текстів, складених США в 1810—2000 роках. Результати пошуку: термін «стратегічне партнерство»

використовувався у них лише в 11 випадках, причому лише один раз у 1980 р., і не був пов'язаний із зовнішньою політикою. У 1990-х роках він зустрічався 5 разів і завжди йшлося про двосторонні відносини США з іншими країнами. Вперше поняття «стратегічне партнерство» зафіксовано 1992 р., коли в тексті йшлося про американо-турецькі відносини. А в 2000-х роках цікаве для нас поняття у всіх 5 випадках згадувалося в контексті міжнародних відносин.

3. Пошук у заключному джерелі – Корпусі сучасної американської (варіанту) англійської мови з текстовою базою даних періоду 1990-2010 років (Corpus of Contemporary American English) – видав такі результати: один випадок використання у 1990-1994 pp.; 29 – у 1995-1999 pp.; 33 – у 2000-2004 pp.; 45 – у 2005-2010 pp.

Таким чином, постійне розширення дискурсу «стратегічного партнерства» у міжнародних відносинах цілком очевидне з наукового погляду, що доводиться не лише політологічним, а й лінгвістичним шляхом.

Оскільки поняття «стратегічне партнерство» складне, то, перш ніж давати визначення даному феномену, звернемося до етимології слів, які конституюють сам термін. Стратегія (ін. – грец. Στρατηγία «мистецтво полководця») за словниковим визначенням — загальний план актуальної діяльності, що охоплює тривалий період часу, головні способи досягнення складної мети [52.]. Стратегія як спосіб дій стає необхідною у ситуації, коли, щоб домогтися головної мети, для досягнення якої недостатньо лише готівкових ресурсів. Стратегія досягає основної мети через вирішення проміжних тактичних завдань щодо осі «ресурси — мета». Стратегію зовнішньої політики держави можна представити як піраміду, де на вершині стоїть стратегічна мета, яка визначає подальшу ієрархію цілей та завдань. Розробити стратегію означає виявити пріоритетні цілі та використовувати ресурси для їх досягнення.

Таким чином, зовнішньополітична стратегія держави визначає засоби та методи для досягнення своїх цілей чи держав-партнерів (союзників) у збереженні та збільшенні своєї могутності чи союзу держав.

Термін «партнерство» у загальному сенсі можна визначити як «відносини між індивідами чи групами, що характеризуються взаємною співпрацею та відповідальністю задля досягнення будь-якої мети» [67.]. Це формулювання передбачає, що сторони ведуть взаємовигідні відносини заради певної мети та відповідають за те, щоб їх рішення узгоджувалися з інтересами партнера.

Якщо поєднати визначення «стратегія» та «партнерство» і перенести їх у сферу міжнародних відносин, то складається таке загальне визначення стратегічного партнерства в міжнародних відносинах: «довгострокова взаємовигідна співпраця рівноправних суб'єктів на міжнародному рівні для досягнення спільних цілей задля вирішення національно-державних завдань» [41.].

Сформульоване сутнісне визначення поняття «стратегічне партнерство» дає лише каркас змісту того, що ним є або що воно має являти собою в практиці міжнародного співробітництва.

Слід охарактеризувати предметніше, які риси міжнародних відносин цей термін передбачає. Практична актуальність цього завдання полягає в тому, щоб встановити, наскільки поняття «стратегічне партнерство» застосовується до сучасних відносин України із зовнішнім світом, зокрема з США. Необхідно вивчити аспекти відносин, які дозволяють їм перейти на стратегічний рівень, а також ті з них, які перешкоджають цьому.

Термін «стратегічне партнерство» міцно увійшов у лексикон політиків, при цьому найчастіше він використовується тоді, коли потрібно підкреслити особливе значення відносин чи поточного моменту. Очевидно, що у кожному конкретному випадку політики мають на увазі під стратегічним партнерством різний ступінь опрацьованості відносин та порядок денний. Іноді трапляються парадоксальні тлумачення поняття «стратегічне партнерство». Так, наприклад, президент Б. Тадіч заявив, що Сербія має чотири опори зовнішньої політики: ЄС, Росія, США та Китай, і що в тривалому періоді вони будуть основною доктриною у зовнішньополітичній діяльності. Він також підкреслив для газети «Політика», що ні на один момент не можна згадати, що Сербія як центральна політична мета

ставить членство в ЄС, і оцінив, що її стратегічне партнерство зі США, Росією та Китаєм не заважає досягненню цієї мети. Але яке може бути стратегічне партнерство з державою, яка не визнає територіальну цілісність Сербії і, більше того, заохочує відділення Косова від Сербії, яке остання не визнає? [47.].

Наведений приклад свідчить, що використання терміна «стратегічне партнерство» не завжди виправдано, унаслідок чого його значимість значною мірою девальвована. Він втратив своє початкове значення як союзницькі відносини чи партнерство країн у вирішенні головних для них завдань у галузі національної безпеки та зовнішньої політики, покликаних створити сприятливі умови для внутрішнього розвитку. Цей термін означає встановлення простих, дружніх довгострокових відносин, те, що раніше називалося «режимом найбільшого сприяння» у торгівлі та в економічних контактах між державами. Не випадково Джонатан Хослаг свою статтю про стратегічне партнерство між ЄС та Китаєм поділив на дві частини [13.]:

- The Strategic Partnership on Paper («Стратегічне партнерство на папері»);
- The Strategic Partnership in Practice («Стратегічне партнерство на практиці»).
- Щоб відрізнити стратегічне партнерство на словах і папері від реального на практиці, окреслити коло, за межами якого залишаться інші типи міжнародних відносин, як базові його критерії можна прийняти такі:
 - існування принципово важливих цілей, досягнення яких можливе лише за серйозної координації зусиль сторін у довгостроковій перспективі;
 - єдине розуміння цілей та принципів розвитку стратегічного партнерства сторонами;
 - наявність правової бази партнерства, де закріплено зміст співробітництва та механізми його реалізації;
 - існування інституційних механізмів, з яких стратегічне партнерство реалізується.

Багатовекторність у міжнародних відносинах не виключає ексклюзивності зв'язків із особливо значущими, життєво важливими державами-партнерами..

В умовах наростаючої взаємозалежності між суб'єктами міжнародних відносин в епоху глобалізації жодна країна світу, незалежно від її ресурсного та силового потенціалу чи ступеня розвитку, не може не зазнавати впливу зовнішніх сил. Жодна країна, якою б потужною у військовому та економічному відношенні вона не була, не може у відриві від інших країн упоратися з найгострішими проблемами сучасності. Протистояти їм можна лише у межах тісної міжнародної співпраці. У таких умовах завданням окремих держав є найшвидша адаптація до нового середовища через перегляд колишніх підходів та вироблення нових за ключовими проблемами зовнішньої та внутрішньої політики.

На думку експертів, суттю стратегічного партнерства є наявність такої міждержавної взаємодії, яка дозволяє партнерам, об'єднавши зусилля, досягти життєво важливих внутрішніх та зовнішньополітичних цілей.

Таким чином, стратегічне партнерство включає 5 основних складових, які відрізняють його від інших типів міжнародних відносин.

По-перше, стратегічне партнерство вимагає явних спільних цілей, завдань та інтересів.

По-друге, воно відрізняється своєю тривалістю та сталістю у часі.

По-третє, цілі у стратегічному партнерстві мають бути багатовимірними та поширюватися у сферах економічних, політичних та військових інтересів.

По-четверте, стратегічне партнерство має світовий рівень.

І, нарешті, по-п'яте, стимули та цілі повинні мати такий характер, щоб вони не могли бути досягнуті в інших типах міжнародних відносин, лише у стратегічному партнерстві.

Зрештою ці 5 змінних становлять суть стратегічного партнерства. Його надійність визначається взаємною готовністю сторін враховувати інтереси один одного, наявністю дієвих механізмів реалізації співробітництва, дисциплінованістю партнерських відносин.

1.2. Особливості становлення відносин стратегічного партнерства України з державами світу

Глобалізація як один із найважливіших процесів у сучасній світовій економіці проявляється не тільки в розширенні масштабів і змістовних форм міжнародного співробітництва, залучених до глобальної системи країн, а й у посиленні їх взаємозалежності.

Результатом поглиблення процесу інтернаціоналізації є взаємозалежність і взаємодія між національними економіками. Його можна сприймати і трактувати як інтеграцію країни в структуру, яка наближається до єдиної міжнародної економічної системи. Незважаючи на те, що велика частина глобального продукту споживається в країнах-виробниках, національний розвиток все більше пов'язується з глобальними структурами та стає більш універсальним і різноманітним, ніж це було в минулому.

Процес глобалізації відбувається в дуже поляризованій світовій системі з точки зору економічної влади та можливостей. Така ситуація є потенційним джерелом ризиків, проблем і конфліктів. У цих умовах країни шукають нові форми ділового співробітництва, однією з форм якого є довгострокові відносини стратегічного партнерства [42.; 60.; 15.].

Актуальність полягає в тому, що стратегічне партнерство сьогодні відіграє важливу роль у формуванні української зовнішньої політики. Україна, як і інші країни світу, обирає стратегічних партнерів, причому вибір ґрунтується на стратегічному баченні власного шляху розвитку, чіткому усвідомленні національних інтересів та шляхів їх реалізації.

Відносини з ключовими стратегічними партнерами, визначені пріоритетними напрямками зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної стратегій України, визначають стабільні позиції на міжнародній політичній та економічній аренах, а відповідно і внутрішньополітичний та економічний розвиток.

Стратегічне партнерство, як правило, ґрунтується на таких принципах [43., с. 62-63]:

- спільність інтересів партнерів у плідній співпраці, взаємне визнання стратегічних відносин;
- готовність враховувати інтереси інших сторін для досягнення стратегічних цілей, навіть коли така дія є неоднозначною з точки зору відповідної особистої вигоди;
- взаємна відмова від дискримінаційних дій один щодо одного;
- довгостроковий характер партнерства, оскільки воно налаштоване на тривалий час;
- наявність ефективних механізмів реалізації такого формату відносин;
- закріплення правового змісту та механізмів у документах двостороннього стратегічного партнерства співробітництва як стратегічних цілей не повинно змінюватися залежно від зміни керівництва в обох країнах;
- дисциплінованість, послідовність і передбачуваність, виконання партнерами своїх зобов'язань;
- висока ефективність стратегічного партнерства;
- вплив такої співпраці мають відчувати обидві сторони, не лише громадська та політична еліта, а й економічні актори, пересічні громадяни обох країн.

Слід зазначити, що аналіз, пов'язаний із порівнянням України з іншими країнами у світовому рейтингу, дозволив визначити такі глобальні проблеми, які на неї впливають і які слід враховувати при розробці стратегічних завдань розвитку країни:

А. Соціальна сфера:

А.1. Демографічна складова: депопуляція та старіння населення за рахунок скорочення тривалості життя.

А.2. Дохідна складова: поляризація доходів усередині країни; відставання України від провідних країн світу за доходами населення; відсутність самозабезпеченості населення окремими видами продовольства.

Б. Економічна сфера:

Б.1. Природно-ресурсна складова: вичерпання вітчизняних паливно-енергетичних ресурсів; залежність економіки від подорожчання паливно-енергетичних ресурсів.

Б.2. Науково-технологічна складова: відставання від провідних країн світу в переході на новий технологічний уклад; уповільнення науково-технічного прогресу.

В. Екологічна сфера: зміна клімату та глобальне потепління; відходи та переробка; забруднення атмосфери; виснаження ресурсів прісної води.

Г. Політична сфера:

Г.1. Можливість партнерства значно просуває інтереси України на міжнародній арені.

Г.2. Ставлення до України як стратегічного партнера.

Г.3. Активний розвиток відносин з Україною в контексті регіональної інтеграції.

Крім того, економіці України притаманні такі специфічні національні проблеми [56.; 73.]:

- економічна сфера: низька конкурентоспроможність економіки; низький рівень економічної свободи; низький рівень вільного підприємництва; високий податковий тягар, відсутність реформ і складність податку; низький рівень привабливості для прямих іноземних інвестицій; низький рівень кредитоспроможності та висока ймовірність дефолту;

- екологічна сфера: низький рівень відновлюваної енергетики; відсутність цілеспрямованої політики у сфері екології;

- сфера управління: політична нестабільність; низька якість та ефективність державного управління; високий рівень корупції.

Сталий розвиток кожної країни залежить від забезпечення її економічної безпеки. Основними проблемами економічної безпеки України в порядку черговості їх вирішення є такі [87.]:

– демографічна безпека: від'ємне сальдо природного приросту населення; висока дитяча смертність; депопуляція; низька народжуваність населення; високе демографічне навантаження на непрацездатне населення працездатного віку;

– науково-технічна безпека: низька частка видатків державного бюджету на науку; низька частка підприємств, що впроваджують інновації; невелика кількість спеціалістів, які виконують науково-технічну роботу; низька оцінка частки фундаментальних досліджень, прикладних досліджень, науково-технічних розробок, науково-технічних послуг, які виконуються власними силами; невелика кількість збудованих об'єктів промислової власності;

– макроекономічна безпека: значне негативне сальдо поточного рахунку; низький рівень відношення ВВП на душу населення до середнього значення в ЄС; мала частка наявного доходу нефінансових корпорацій у валовому наявному доході; низький рівень співвідношення ВВП на душу населення в середньому у світі;

– продовольча безпека: недоспоживання населенням овочів, фруктів, ягід, горіхів і винограду, молока і молочних продуктів, м'яса і м'ясопродуктів;

– фінансова забезпеченість: низька частка довгострокового страхування; велика сума готівки; малий обсяг премій; великі обсяги дефіциту торгового балансу;

– енергетична безпека: висока енергоємність ВВП; невеликі обсяги транзиту нафти; недостатнє інвестування паливно-енергетичного комплексу; невеликі обсяги видобутку вугілля;

– промислова безпека: невеликі обсяги ліквідації промислових активів; високий ступінь зносу галузі; низька частка машинобудування в промисловому виробництві.

Отже, Україна, як і будь-яка інша країна світу, має внутрішні проблеми, глобальні, але специфічні для кожної держави. Тому зовнішня політика має сприяти вирішенню нагальних внутрішніх проблем і досягненню стратегічних цілей країни. Одним із ефективних інструментів реалізації зовнішньої політики є налагодження стратегічних партнерських відносин з партнерами, які дозволяють

об'єднати зусилля для досягнення життєво важливих внутрішніх і зовнішніх стратегічних цілей.

Відносини стратегічного партнерства передбачають їх особливий статус, тобто вищі міждержавні відносини в кількох важливих сферах. Стратегічне партнерство – це геополітична взаємозалежність, іноді – географічна, культурна та історична близькість двох держав. У деяких випадках пошук стратегічних партнерів, обумовлений бажанням держави стати регіональним чи світовим лідером.

Стратегічне партнерство можна будувати лише після формулювання власних стратегічних цілей, без цього країна не може визначити своїх стратегічних партнерів. Станом на 2022 рік стратегічними партнерами України є Сполучені Штати, Велика Британія, Франція, Італія, Польща, країни Балтії, в цілому Європейський Союз, Японія, інші країни з усіх континентів [48].

Незбалансоване декларування відносин стратегічного партнерства перетворює цю форму ефективного інструменту зовнішньої політики України на абстрактну політичну риторику, яка ставить під сумнів послідовність її зовнішньої політики. Стратегічні цілі співпраці в рамках стратегічного партнерства не повинні змінюватися в залежності від зміни керівництва в обох країнах. Стратегічне партнерство базується на таких принципах [41.]:

1. Взаємна зацікавленість партнерів у ефективній співпраці, визначення стратегічного характеру партнерства.
2. Бажання партнерів враховувати національні інтереси один одного, створення компромісів для досягнення спільних стратегічних цілей.
3. Бажано, щоб стратегічні партнери були рівноправними.
4. Довгостроковий характер партнерства.
5. Наявність механізмів реалізації стратегічного партнерства.
6. Правове закріплення змісту та механізмів стратегічного партнерства у взаємних документах.
7. Послідовність і прогнозованість партнерства, чітке виконання зобов'язань.

8. Висока ефективність стратегічного партнерства.

Ключовими сферами стратегічного партнерства, на думку громадськості та фахівців, і лідерів депутатських фракцій і груп, є: торговельно-економічна, політична та безпекова сфери (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Найважливіші сфери співпраці України зі стратегічними партнерами за даними опитувань

Сфера співпраці	Громадяни, % респондентів	Експерти % опитаних
Торгово-економічна	65,0	74,0
Безпека (військові та правоохоронні органи)	36,0	41,0
Політична	22,0	54,0
Фінансова	16,0	4,0
Науково-технічна	14,0	14,0
Екологічна	8,0	4,0
Гуманітарна	3,0	4,0

Джерело: складено автором на основі [45.]

Важливо відзначити, що опитування проводилося до початку повномасштабного вторгнення російських військ на територію України у 2022 році, тому наразі ситуація з безпековою сферою співпраці буде кардинально інша, її підтримка значно зросла останнім часом.

Ключові напрями стратегічного партнерства України: безпека економічної, політичної та державної сфер. Ознаками життєвої важливості партнерства в економічній сфері є: значна частка країн-партнерів в експорті/імпорті товарів і послуг, значні обсяги іноземних інвестицій, наявність великих спільних проектів у пріоритетних галузях в Україні. За сукупністю наведених показників до стратегічних партнерів України в торгівлі можна віднести США та Європу.

Важливо відмітити що до 2014 року стратегічним партнером України вважалася і росія. Проте з анексією Криму і початком військової агресії на території Донецької та Луганської областей стратегічне партнерство припинилося, а в 2022 році з початком повномасштабної війни росії з Україною, росія виявилася ворогом для нашої держави і про партнерство не може йти

жодної мови. Аналогічна ситуація і з Білоруссю за правління А. Лукашенка, чий тиранічний режим підтримує дії росії.

Для України енергетична складова зовнішніх відносин є особливо важливою. Ознаками важливості партнерства в енергетичному секторі можуть бути значна частка країни-партнера в експорті/імпорті енергії та послуг; значні обсяги іноземних інвестицій та кредитів, спрямованих на розвиток енергетичного сектору; участь у міжнародних масштабних енергетичних проектах, можливість нових енергетичних технологій. При виборі стратегічного партнера України необхідно враховувати необхідність диверсифікації джерел енергії. Останнім часом економіка значно посилила привабливість енергетичного співробітництва. Українські фахівці можуть бути залучені до розвитку ядерної енергетики в Польщі.

Стратегічним партнером України також стала Австралія. На зустрічі з генеральним директором Австралійського бюро гарантій та нерозповсюдження (ASNO) Робертом Флойдом представники Міністерства енергетики та вугільної промисловості наголосили на важливості стратегічного значення диверсифікації джерел енергії для України, зокрема в сфері ядерної енергетики [30.].

Виведення співробітництва України в енергетичній сфері на рівень стратегічних можливостей за умови реалізації великих міжнародних енергетичних проектів, що забезпечить диверсифікацію джерел енергії. У такому разі реальну можливість стати стратегічним партнером України у цій сфері мають такі держави: Азербайджан, Грузія, Німеччина, Польща, США, Туреччина та Узбекистан.

У сфері політичних відносин між Україною та країнами, заявленими її стратегічними партнерами, важливим критерієм є потенціал реальної підтримки українських інтересів на міжнародній арені. У зв'язку з цим можна виділити США, як країну, яка найбільш помітно впливає на розвиток ситуації в світі, і має сильні позиції в міжнародних організаціях. У свою чергу, для реалізації зовнішньополітичних інтересів України важливі також контакти з Китаєм – впливовою державою, постійним членом Ради Безпеки ООН. Для просування

України в ЄС життєво важливо поглибити контакти з Німеччиною, Британією та Францією. Дуже важливо, що окремі стратегічні партнери України мають конкуруючі цілі, і Україна часто перебуває на роздоріжжі суперечливих інтересів. Більше того, такі «проблемні ситуації», навіть коли українська сторона вирішує піти на поступки, часто ускладнюють її стосунки з одним партнером і не покращують з іншими. Особливо це актуально для таких чутливих сфер, як торгівля зброєю, миротворчі операції, будівництво атомних електростанцій, енергетичний транзит, експорт високих технологій, співпраця в рамках міжнародних організацій, інтереси яких перетинаються (НАТО, Ташкентський договір, ЄС, ГУУАМ і інші).

Українсько-польські відносини за останні двадцять років, безумовно, набули рис цього стратегічного партнерства. Польща заслужено вважається головним лобістом України в Європі, а в Україні польський досвід сприймають як приклад реформування та євроінтеграції. Військове співробітництво України з Канадою та Німеччиною поглиблюється. Важливими стратегічними партнерами України є Великобританія, Німеччина, Франція та Польща, а партнерами – Канада, Австралія, Японія, країни Балтії, Швеція, Норвегія та Румунія. У військовій сфері важливим можна вважати партнерство, яке передбачає її адекватну військову допомогу в разі агресії або фактично сприяє зміцненню обороноздатності держави та створює умови, за яких Україна могла б перемогти в російсько-українській війні..

Основними напрямками стратегічних рішень в Україні є:

- підвищення обороноздатності;
- реформування збройних сил, розвідка, контррозвідка та правоохоронні органи;
- реформа державного управління та боротьба з корупцією;
- інтеграція до Європейського Союзу та вступ до НАТО;
- забезпечення національної безпеки у зовнішній політиці (відмова від позаблоковості, вступ до НАТО, співпраця з США, Китаєм, ООН, G7 та G20);
- забезпечення економічної, енергетичної, екологічної та інформаційної безпеки.

Складний характер взаємовідносин ставить інтереси України у військовій сфері в залежність від розвитку контактів між двома країнами. У поточній ситуації військової агресії Україна може розраховувати на політичний, економічний, дипломатичний, інформаційний характер майже всіма країнами, заявленими стратегічними партнерами (ймовірно, більш значущі, виходячи з можливостей країн, підтримають США, Німеччина, Канада). Але жодна держава не може надати Україні справді надважливу військову допомогу. У сфері військового співробітництва українська сторона найбільш активно співпрацює з країнами, які надають фінансову підтримку такому співробітництву. Це насамперед США, Великобританія, Канада, Нідерланди, Німеччина.

1.3. Інституційні засади стратегічного партнерства України з країнами світу

Після Другої світової війни ліберальний порядок був встановлений навколо гегемонії США, підтриманої кількома військовими союзниками та міжнародними інституціями – Бреттон-Вудськими інституціями – які були наповнені принципами, які значною мірою відображали США, і більш широко західні норми [11.]. Отже, з самого початку ліберальний порядок мав подвійну якість, оскільки він включав поняття влади, інтересів і впливу, водночас ґрунтуючись на принципах міжнародного співробітництва, таких як багатосторонність, міжнародне управління на основі правил і загальнолюдські цінності. Однак із середини 2000-х років ліберальний порядок зазнав фундаментальних змін, викликаних структурним перебалансуванням влади, спровокованим відносним занепадом гегемонії США та появою нових держав, насамперед Бразилії, Індії, Китаю та Південної Африки (БРІКС) [16.; 27.].

Перші стратегічні партнерства були встановлені на початку 1990-х років, приблизно через десять років після закінчення холодної війни, у період, який характеризувався посиленням економічних, технологічних і міжлюдських обмінів. Зростання впливу глобалізації підкреслило важливість дотримання

міжнародних правил і принципів, які регулюють доступ держав до міжнародних режимів і організацій. Це також уможливило розморожування міждержавних відносин, оскільки ідеологічне протистояння холодної війни поступово зникало. У результаті нові держави почали прагнути стати частиною світового співтовариства та впливати на новий світовий порядок, що розвивався. Приблизно через 15 років зростання популярності нових держав є ключовим компонентом фундаментальної перебудови міжнародної системи та подальшого виклику багатосторонності як керівному принципу міжнародного співробітництва.

Передбачається, що ця реструктуризація ліберального порядку матиме два наслідки для стратегічного партнерства:

- по-перше, перевпорядкування ієрархій серед учасників міжнародної системи через появу нових соціальних структур;
- по-друге, посилення невизначеності щодо довговічності принципів міжнародного співробітництва, спричинене сумнівом щодо універсальної якості цих принципів серед держав, що розвиваються, і, останнім часом, адміністрації США.

Спосіб, у який зростаючі сили, такі як Китай, інтегрувалися в багатосторонню систему управління, є важливим, оскільки це має відношення до мети та функції стратегічного партнерства в міжнародній системі. Це актуалізує питання про те, чи слід розглядати стратегічні партнерства як конкуруючі структури з огляду на інституції та ліберальні режими, встановлені після Другої світової війни, чи скоріше як ліки від неспроможності мультилатералізму впоратися з політикою сили. Іншими словами, чи слід розуміти стратегічне партнерство як загрозу ліберальним суспільним інститутам чи як необхідне доповнення до мінливого світового порядку та альтернативних місць для соціалізації та навчання між державами в міжнародній системі.

Коли стратегічне партнерство встановлюється між державами, а також між державами та недержавними суб'єктами, ці партнерства містять низку цілей, які не є взаємовиключними, наприклад, досягнення матеріальних чи нематеріальних цілей зовнішньої політики, формування міжнародного середовища через

проекцію норм і поглядів і реалізації цілей, пов'язаних з міжнародним становищем суб'єктів шляхом підвищення їхнього статусу та міжнародної репутації. Стратегічне партнерство діє на міжнародному, двосторонньому та внутрішньому (внутрішньому) рівнях акторів-партнерів.

Багато стратегічних партнерств встановлюються з ініціативи домінуючого актора з певною метою. Намір такого партнерства може полягати у створенні неформальних альянсів з державами-однодумцями для зміцнення конкретного погляду на світ або зміцнення існуючої регіональної організації. Домінуючий гравець може також шукати стратегічного партнерства, щоб зміцнити своє становище в міжнародній системі та посилити свою здатність впливати на форму міжнародного середовища шляхом поширення норм і поглядів на світ слабшим або антагоністичним партнерам. Стратегічне партнерство, яке встановлюється між рівноправнішими партнерами, як дружніми, так і антагоністичними, часто має за головну мету керувати двосторонніми відносинами в мінливому світовому порядку шляхом встановлення рамок для дипломатичної взаємодії зі структурами для вирішення проблем та обміну інформацією. Усі функціонуючі партнерства містять елементи соціалізації, навчання та обміну думками водночас, оскільки вони спираються на більш традиційну дипломатичну практику, таку як переговори щодо матеріальних цілей, а також символічну взаємодію та зустріч на вищому рівні.

Стратегічне партнерство має потенціал для виконання ряду функцій для акторів-партнерів. Залежно від функцій, які стратегічне партнерство виконує в міжнародній політиці, і ступеня, в якому воно зміцнює державну взаємодію міжнародних організацій, засновану на правилах, або підриває її, зміцнюючи логіку політики сили в міжнародній системі, їх можна розглядати або як додаткові, або конкуруючі з переважаючим порядком. Враховуючи стрімке зростання кількості стратегічних партнерств за останнє десятиліття, стає зрозуміло, що вони задовольняють низку потреб держав-партнерів, які, на їхню думку, неможливо було б задовольнити інакше. Встановлення стратегічного партнерства з іншими державами та міжнародними організаціями в усьому світі

стає частиною стратегії досягнення цілей зовнішньої політики, пов'язаних із позиціями акторів-партнерів у міжнародній системі, таких як поширення норм і цінностей, отримання визнання світогляду, досягнення міжнародної ролі та зміцнення міжнародного авторитету та престижу. Отже, стратегічне партнерство можна розглядати як місце проведення або привілейоване середовище, де актори беруть участь у переконанні, рольових іграх або інших типах соціальної взаємодії. Водночас їх можна розглядати як засоби, за допомогою яких переслідуються певні матеріальні, ідейні чи стратегічні інтереси. З будь-якої точки зору стратегічне партнерство є важливим інструментом зовнішньополітичного інструментарію держав-партнерів і створює моделі соціальної взаємодії між державами та іншими суб'єктами через структуровану дипломатичну взаємодію.

Причини формування стратегічних партнерств можна розділити на декілька категорій. Ці категорії не виключають одна одну, оскільки Україна налагоджує партнерські стосунки з кількох різних причин. Тим не менш, ці категорії дають змогу визначити низку основних цілей і функцій стратегічного партнерства. Це можуть бути:

- Стратегічне партнерство замість альянсів, створених як нові (менш вимогливі) типи альянсів між суб'єктами подібних ухилів чи ідеології для зміцнення існуючих регіональних організацій чи коаліцій держав із конкретною метою зміцнення певного світогляду чи міжнародної позиції однодумців.

- Стратегічне партнерство як механізм зміцнення існуючих альянсів, створених як доповнення до існуючих альянсів, щоб розширити соціальну взаємодію партнерів по альянсу, розширити сферу співпраці до невійськових сфер/секторів або розширити альянс до ширшого набір учасників/зацікавлених сторін.

- Стратегічне партнерство як засіб досягнення цілей зовнішньої політики, створене для досягнення конкретних матеріальних цілей зовнішньої політики стратегічного, економічного чи соціального характеру з дружніми або антагоністичними партнерами.

– Стратегічне партнерство як місце формування середовища, створене з дружніми або ворогуючими партнерами для досягнення цілей впливу, таких як поширення норм, принципів і поглядів на світ, які сприяють формуванню міжнародного середовища.

– Стратегічне партнерство як арена для підвищення ролі, створена для відповіді на конкретні амбіції щодо позиції актора в міжнародній системі, пов'язаної з нематеріальними інтересами, такими як престиж, статус та ідентичність.

Стратегічне партнерство стало важливою рисою дипломатичного інструментарію значущих глобальних гравців. Спосіб, у який вони підходять до стратегічного партнерства, суттєво різняться, і можна сказати, що домінують три різні логіки: звичайна, якої дотримуються США; реляційна, яку проводить Китай; і функціональний, яку проводить ЄС [24.].

США підійшли до стратегічного партнерства з точки зору традиційної дипломатичної державної майстерності. Одним з аспектів, який відрізняє США від Китаю, є те, що політики США, здається, більш обережні щодо мети стратегічного партнерства. Зосередження уваги на Китаї, США та ЄС не повинно зменшувати значення, яке стратегічне партнерство має у зовнішній політиці інших держав. Індія є країною, для якої стратегічні партнерства та те, як вони повинні бути інтегровані в інструментарій зовнішньої політики США. У цьому контексті показово, що США не завжди використовують термін «стратегічне партнерство» для опису своїх двосторонніх відносин з деякими своїми найближчими союзниками, такими як Канада, Японія та Південна Корея, або навіть з кількома європейськими членами НАТО. Однак він використовується для зв'язку з Австралією та кількома вибраними європейськими союзниками, такими як Грузія, Польща, Румунія, Туреччина та Україна, а також у її відновлених привілейованих двосторонніх відносинах стратегічного значення, таких як відносини з Індією [12., с. 22-23]. У багатьох випадках США вважають за краще використовувати термін «стратегічний партнер» для визначення своїх відносин із третіми країнами, не створюючи тісних чи регуляризованих міжвідомчих

структур. В інших випадках США просто називає двосторонні відносини «стратегічним діалогом», а не «стратегічним партнерством», що, можливо, вказує на нижчий рівень інтенсивності та стратегічної важливості. Тому США прийняли досить нестратегічний підхід до стратегічних партнерств, розглядаючи їх як доповнення до офіційних альянсів, щоб у деяких випадках зміцнити невійськові аспекти за допомогою офіційних союзників. Такий погляд США на стратегічне партнерство також пояснює, чому вони не шукали формальних стратегічних партнерств з антагоністичними глобальними державами, такими як Китай. У 1990-х і на початку 2000-х спроби США та Китаю налагодити стратегічне партнерство врешті-решт були відкинуті на користь менш амбітних двосторонніх відносин у формі стратегічного діалогу. Однією з основних причин, чому США дивляться на стратегічні партнерства інакше, ніж у Китаї, може бути те, що вони не бачать у них сприяння будь-яким репутаційним цілям, пов'язаним із їх самосприйняттям як глобального гегемона. Простіше кажучи, оскільки США впевнені у своїй позиції на вершині глобальної ієрархії, вони не бачать потреби взаємодіяти з потенційними партнерами, щоб забезпечити свою позицію.

Порівняно зі США, Китай набагато свідоміше розбудовує партнерство, про що свідчить його прагнення до копіткої розбудови мережі привілейованих двосторонніх відносин, які розпочалися в 1993 році з Бразилією. Діапазон стратегічних партнерств Китаю від тих, що ґрунтуються на двосторонніх договорах (альянсах) із глобальними друзями та союзниками, до тих, що мають держави-однодумці, які працюють як доповнення до регіональних організацій, таких як ШОС. Китай також використовує стратегічне партнерство для встановлення привілейованих двосторонніх відносин з країнами, які важливі для його матеріальних і стратегічних потреб, але не обов'язково поділяють погляди Китаю на світ. Одним із прикладів є стратегічне партнерство Китаю з африканськими державами, тоді як інші цікаві приклади включають стратегічні відносини Китаю з БРІКС, багато з яких поділяють мету Китаю щодо перебудови світового порядку, а також групу 16+1 європейських країн, які привітали Китай в рамках BRI. Китай також свідомо використовував потенціал стратегічного

партнерства для формування міжнародної системи, будуючи структуровані відносини з антагоністичними партнерами як дипломатичні шляхи для поширення норм і світогляду (формування середовища). Китай використовує повний набір можливих функцій стратегічного партнерства з кінцевими цілями зміцнення своєї ідентичності як глобальної держави, своєї позиції в міжнародній системі, своєї комерційної експансії та своєї стратегічної позиції в Азії. Китай чітко впорядкував своє стратегічне партнерство в соціальну ієрархію, яка відповідає як його самосприйняттю як великої держави, так і його матеріальним потребам.

ЄС встановив значно меншу кількість стратегічних партнерств порівняно з США та Китаєм. Його підхід до стратегічного партнерства також суттєво відрізняється тим, що він більш функціонально орієнтований, хоча останнім часом він був змушений прийняти більш стратегічний погляд. Спочатку ЄС неохоче створював партнерство, оскільки стверджував, що принцип багатосторонності є найбільш справедливим та ефективним підходом до управління глобальною економікою, з часом прийняв більш стратегічний підхід [7.], який визнає важливість налагодження стратегічного партнерства з глобальними державами. Тим не менш, її стратегічний огляд 2016 року висвітлює концепцію «принципового прагматизму», а не стратегічних міркувань [10.]. Збільшення ваги стратегічного партнерства в міжнародній політиці можна побачити у відносинах ЄС з Китаєм і США, а також у його альянсах з рядом регіональних організацій – Асоціацією держав Південно-Східної Азії, Африканським Союзом і Латинської спільнотою Держав Америки та Карибського басейну. Однак, керуючись своєю нетиповою природою, ЄС прийняв підхід до стратегічного партнерства, який розглядає його більше як дипломатичне доповнення до його угод про асоціацію, ніж важливий елемент стратегічно орієнтованої зовнішньої політики.

Що ж стосується України, то інституційні засади стратегічного партнерства визначаються Стратегією Національної безпеки України [64.] та Стратегією зовнішньополітичної діяльності України [65.].

Формально Стратегія зовнішньополітичної діяльності визначає критерій, за яким відібрані держави пріоритетного стратегічного характеру відносин. Цей документ каже, що відбір здійснюється «відповідно до пріоритетів зовнішньої політики та відображає особливий рівень і характер співробітництва, що ґрунтується на взаємних інтересах і цінностях демократії, верховенства права, поваги до прав людини» [85.].

Серед можливих критеріїв – підписання відповідних документів про стратегічні відносини; надання допомоги та підтримки на міжнародній арені та у боротьбі з російською агресією; відсутність прихованого деструктивного впливу з боку такого партнера; системна підтримка на багатосторонніх майданчиках; фактичне співпадіння ключових інтересів партнерів; запровадження санкцій проти РФ; ступінь вразливості стратегічного партнерства від зміни політичних еліт; наявність військово-технічного співробітництва та відповідні угоди у сфері безпеки; підписані угоди про вільну торгівлю тощо.

Наразі відповідно до цих документів виділяються наступні стратегічні партнери:

Таблиця 1.2 – Стратегічні партнери України відповідно до Стратегій

Стратегія Національної безпеки України		Стратегія зовнішньополітичної діяльності України	
Всебічне співробітництво стратегічного характеру	США Велика Британія Канада Франція Німеччина	Відносини пріоритетного стратегічного характеру	США Велика Британія Канада Франція Німеччина
Стратегічне партнерство	Азербайджан Грузія Литва Польща Туреччина	Стратегічне партнерство	Німеччина Польща Туреччина Азербайджан Грузія Литва Китай Бразилія
		Особливе партнерство	Канада
		Всебічне партнерство стратегічного значення	Франція
		Глобальне партнерство	Японія

Джерело: складено автором на основі [64.; 65.]

Україна визначає зовнішньополітичні пріоритети та розбудовує системи стратегічного партнерства на трьох основних рівнях: з країнами Європейського Союзу, провідними глобальними гравцями (США, Китай), а також з іншими країнами на регіональному рівні (Польща, Туреччина й інші). Усі ці фундаментальні напрями зовнішньої політики України є самостійними, але взаємодоповнюючими. Посилення стратегічного партнерства зі США свідчить про актуальність міжнародних гарантій безпеки для України, а новостворене стратегічне партнерство з Китаєм відображає нові перспективи розширення економічного співробітництва. Розвиток стратегічного партнерства між Україною та Туреччиною, Угорщиною, Австрією, Польщею та низкою інших країн є важливим для зміцнення стабільності в Європі та Чорноморському регіоні, які є надзвичайно важливими для України регіонами. Створення зони вільної торгівлі з Європейським Союзом, відповідно до вимог Митного союзу між Туреччиною та ЄС, і набуття нею чинності надає українським експортерам безмитний доступ на ринок Туреччини. Досягнення взаємного компромісу в питаннях угоди є ключовим питанням, яке вимагає створення зони вільної торгівлі на переговорах.

Формування системи зовнішньоторговельного партнерства в контексті зміцнення економічної безпеки країни є важливою складовою економічного розвитку. Щоб його вплив був позитивним, необхідно стримувати його обсяг і структуру в певних рамках, які принесуть фінансові ресурси до бюджету, а також прибуток для суб'єктів ЗЕД; створити умови для розвитку цивілізованої конкуренції; забезпечити доступ до світових ринків товарів і послуг; наповнити національний ринок необхідними товарами; не завдавати шкоди національному виробнику; відродити експортоорієнтовані галузі; та створити умови для найбільш ефективного використання потенційних переваг і можливостей економіки з метою забезпечення економічної безпеки.

РОЗДІЛ 2

РОЗВИТОК СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНИ ТА США

2.1. Історія та сучасний стан стратегічного партнерства України з США

Перш за все, пропонуємо дослідити витoki стратегічного партнерства саме в Україні. Так, як інструмент зовнішньої політики, стратегічне партнерство почало застосовуватися за часів другого Президента України Л. Кучмою в рамках стратегії багатовекторності. Стратегічне партнерство в Україні пройшло п'ять етапів становлення (рис. 2.1) [89., с. 64].

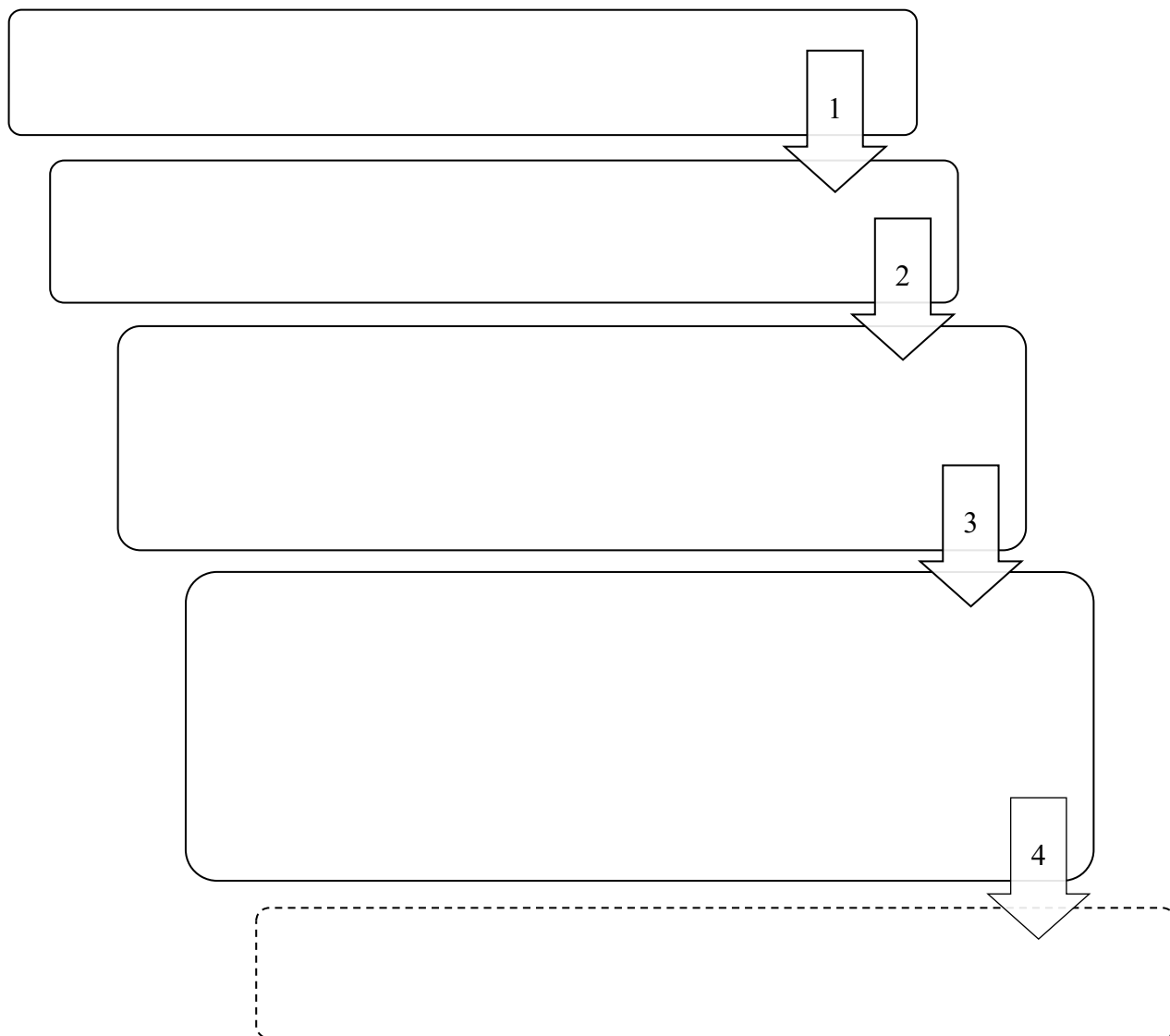

Рис. 2.1 – Еволюція стратегічного партнерства України як інструменту зовнішньої політики з 1991 р.

Джерело: розроблено автором на основі [89.; 89.]

Виділено і п'ятий етап, який має відлік від початку російської агресії, коли довелося розірвати стосунки з країною, яка однією з перших була проголошена стратегічним партнером, – Росією. В експертному середовищі та державних інституціях розпочалася нова хвиля дискусій стосовно застосування цього інструменту міжнародної політики і перегляду вимог до країн, що отримують статус стратегічних партнерів

Українсько-американські відносини набули вагомого значення, в першу чергу, через те, що йдеться про державу-лідера, США. Їх економічний та політичний потенціал значно впливає на розвиток всіх світових процесів. Штати надають практичне сприяння утвердженню України ще з часів її «нової» незалежності, як сучасної демократичної та економічно розвиненої європейської держави. Двосторонні відносини між цими країнами набули динамічності та націленості на конкретні результати, з моменту, як Україна прийняла статус суб'єкта міжнародного права. У травні 1992 р. Л. Кравчуком було здійснено його дебютний офіційний робочий візит до штатів, що завершився успішним підписанням меморандуму про взаєморозуміння між урядами України і США та політичної декларації. Саме в ній вперше було зафіксовано формулу «демократичного партнерства» даних країн [46.].

Підписання Угоди між Україною та США відносно надання першій допомоги у ліквідації стратегічного ядерного озброєння було здійснено 25 жовтня 1993 р. Крім цього, важливим кроком у процесі укріплення взаємовідносин між США та Україною став державний візит в Україну Президента США Б. Клінтона, що відбувся 11-12 травня 1995 р. Підписання взаємної заяви стало результатом даного візиту. В ній відмічалася підтримка США демократичних та ринкових перетворень в Україні, а також політичного суверенітету країни та територіальної цілісності. Мав місце і процес інтеграції України до європейської та світової спільноти [69.].

Україна має надзвичайно важливий вплив на стабільність Європи, а це вже вповні відповідає стратегічним інтересам національної безпеки США. Можемо

припустити, що таке розуміння ролі України в регіоні дедалі частіше та активніше визначало зовнішню політику США стосовно нашої держави аж до сьогодні.

Що стосується відносин України та США, спільною заявою президентів даних країн від 4 квітня 2005 року започатковано стратегічний формат двосторонніх відносин. Згодом його було закріплено в Хартії про стратегічне партнерство (22 грудня 2008 р.). У Хартії визначені зобов'язання США щодо України, серед яких варто зазначити такі, що представлені на рис. 2.2.

Рис. 2.2 – Зобов'язання США щодо України, зазначені в Хартії про стратегічне партнерство США та України 2008 р.

Джерело: розроблено автором на основі [82.]

Розвиток стратегічного партнерства між Україною та США є одним із ключовим пріоритетом зовнішньої політики України наразі залишається розвиток її стратегічного партнерства з США. Комісія стратегічного партнерства є головним міждержавним органом щодо взаємин цих двох країн. Його діяльність направлена на реалізацію положень Хартії стратегічного партнерства. В Комісії співголовами виступають Міністр закордонних справ України і Державний секретар США. Тенденціями розвитку даних відносин на нинішньому етапі є:

- розвиток торгово-економічного та інвестиційного співробітництва,
- інноваційна взаємодія та обмін новітніми технологіями,

- спільна євроатлантична та європейська політика,
- посилення культурних зв'язків та ін. [58.].

З 2005 р. спостерігається немало зрушень у відносинах країн, що є довгоочікуваними. Крім цього, коли поступово, а коли і більш стрімко, зростали зовнішньоторговельні обсяги між США та Україною, що є плідним результатом таких реформ, як:

1. Перереєстрація України у 2006 р. як учасника Загальної системи преференцій; скасування торгових санкцій та зміна її статусу згідно з законодавством США в галузі торгівлі.

2. Підтримка США вступу України до Світової організації торгівлі, а також активне сприяння цьому.

3. Скасування поправки Джексона-Веніка стосовно України²³ березня 2006 р.

4. Визнання США ринкового статусу економіки України у 2006 році.

5. Ухвалення «Дорожньої карти пріоритетів українсько-американської співпраці» у квітні 2008 р.

6. Підписання Українсько-американської Хартії про стратегічне партнерство та безпеку 19 грудня 2008 р. [10].

Після вторгнення росії на суверенну та незалежну територію України додатково важливим став такий напрям співробітництва в рамках стратегічного партнерства, як оборона і безпека, що наразі є визначальним. Положення щодо цього напрямку детально представлено в Хартії «Україна – США про стратегічне партнерство». Саме він став підґрунтям та поштовхом для оновлення 10 листопада 2021 р. даної Хартії [82.]. США є основним постачальником безпекової та військової допомоги (зокрема, озброєння, навчання, радники, фінансова допомога для реформи збройних сил тощо). Наявність високого органу міждержавної взаємодії також може бути додатковим підтвердженням стратегічного рівня відносин. На сьогодні лише чотири держави мають двосторонній орган високого стратегічного рівня з Україною, серед яких і США [86.]:

- Туреччина – Стратегічна рада високого рівня між Україною та Туреччиною, а також «Квадрига» – формат двосторонньої взаємодії за формулою 2 міністри закордонних справ + 2 міністри оборони;
- Литва – Рада Президентів;
- Грузія – Українсько-грузинська Стратегічна рада високого рівня;
- США – Комісія стратегічного партнерства.

В умовах збройної агресії Росії для Києва особливого звучання набула і взаємодія сторін у галузі політичної підтримки Вашингтоном євроатлантичних устремлінь України. З метою підвищення обороноздатності Збройних Сил України (ЗСУ), наближення їх до стандартів НАТО американські військові здійснюють перепідготовку офіцерів ЗСУ у рамках військових навчань. Так з квітня 2015 р. на Яворівському полігоні розпочато спільні українсько-американські навчання під командуванням десантників 173-ї бригади США у рамках місії «Безстрашний гвардієць». У ході реалізації цієї програми американська сторона планує підготувати приблизно 900 військовослужбовців Національної гвардії, спецпідрозділів та військових частин [84., с. 310]. 3 травня 2015 р. на військовому полігоні Румунії «Бабадаг», розташованому неподалік від кордону з Україною, розпочато щорічні військові навчання «Платиновий орел» за участі військових підрозділів США та Болгарії. В Естонії наші українські військові вдосконалюють навички нейтралізації літаків супротивника і проводять парні змагання на різних типах бойових машин.

З 8 по 23 вересня 2017 р. на базі аеродрому бригади тактичної авіації імені Петра Франка пройшла перша фаза навчань «Рapid Трайдент – 2017». У навчаннях «Рapid Трайдент – 2017» взяли участь до 2,5 тисяч українських воїнів і військовослужбовців країн-партнерів – Болгарії, Канади, Естонії, Грузії, Литви, Молдови, Норвегії, Польщі, Румунії, Туреччини, Британії та США. У ході навчань американські спеціалісти провели ряд теоретичних та практичних занять з медичної підготовки, зокрема з аеромедичної евакуації та транспортування і десантування вантажів та особового складу, що у цілому сприятиме підвищенню рівня бойового вишколу Повітряних Сил ЗС України та ЗСУ у цілому [37.] 12-15

вересня 2017 р. в Україні пройшли командно-штабні військові навчання «Непохитна стійкість-2017», метою яких стало нарощування спроможностей органами військового управління здійснювати управління військами в ході перегрупування, ведення оборонних, стабілізаційних та бойових дій [54.].

Практика проведення спільних навчань українських військових з військовослужбовцями США та з інших країн-членів НАТО вийшла на новий рівень у 2018 р. Вже 18 січня 2018 р. Верховна Рада України прийняла закон про військові навчання за участю контингенту з інших держав в Україні та допуск іноземних військових на українську територію, 29 січня документ був підписаний Президентом і з моменту набуття чинності він суттєво покращив умови й можливості проведення спільних військових навчань ЗСУ з військовими з країн-учасниць НАТО [39.].

У 2018 році в Україні відбудеться 6 найбільших навчань, які пройдуть спільно з контингентом США та військовими країн-членів НАТО. У навчаннях братимуть участь військові із США, Румунії, Угорщини, Словаччини тощо. Українські військові, у свою чергу, відправляться на навчання в Румунію, Німеччину, Болгарію, Польщу, Литву. Серед найбільших спільних навчань варто назвати українсько-американські навчання «Рapid Трайдент – 2018», українсько-американські навчання «Сі Бриз – 2018», багатонаціональні навчання «Світла Лавина – 2018» [39.].

Позитивну роль для розбудови міждержавного стратегічного партнерства між Україною і США відіграє й міжпарламентський українсько-американський діалог. Важливого значення у двосторонніх українсько-американських відносинах має Група сприяння Україні у Конгресі США, до складу якої входять 30 американських законодавців. Натомість, у Верховній Раді України діє Депутатська група з міжпарламентських зв'язків із США. У рамках програми міжпарламентських обмінів відбуваються візити українських законодавців до США під егідою конгресової Комісії сприяння демократії [68., с. 53].

Що стосується сучасного розвитку взаємовідносин та стратегічного партнерства США та України за президенства Дж. Байдена та В.В. Зеленського,

Сполучені Штати рішуче підтримують Україну, яка прагне дати відсіч Росії вже не тільки в регіонах Донецької та Луганської областей, а також і на іншій східній частині своєї країни, та пройти шлях перетворення на демократичну державу із ринковою економічною системою, з дотриманням прав і свобод людей та справедливою судовою системою. Забезпечення миру та стабільності в Європі є ключовим інтересом США і проблема російсько-української війни є надзвичайною загрозою для неї. Успіх України у боротьбі з агресією Кремля є національним інтересом США щонайменше з трьох причин:

- війна Росії проти Заходу, а не тільки України;
- майбутнє міжнародного порядку, заснованого на правилах, залежить від виходу військ Росії з України;
- США мають моральну прихильність як до боротьби України за незалежність, так і демократії загалом.

На відміну від Трампа, президент Джо Байден назвав президента Росії Володимира Путіна «вбивцею» і зазначив, що має намір протистояти Росії з кількох питань, включаючи:

- її роль в Україні, Сирії та Афганістані;
- кіберпорушення урядових установ США SolarWinds наприкінці 2020 року [5.];
- спроба втручання у вибори в США;
- вбивства політичних опонентів уряду Путіна.

Водночас Байден повідомив, що планує співпрацювати з Росією в таких питаннях, які становлять спільний інтерес, таких як контроль над озброєннями (як у двосторонньому порядку, так і щодо третіх гравців, таких як Іран), та зміни клімату. 26 січня 2021 року Байден провів свій перший дзвінок з Путіним [5.], у якому він підтвердив підтримку США суверенітету України та висловив стурбованість у зв'язку з отруєнням Олексія Навального, одночасно запропонувавши співпрацю з питань контролю над озброєннями та обіцяючи «прозору та послідовну» комунікацію.

Незважаючи на те, що дії США в рамках доктрини Байдена в полі двосторонніх відносин з Україною переважно стосуються підтримки, надання допомоги та консультації, прагматична поведінка адміністрації чинного президента Сполучених Штатів проявляється у одиничних акціях, де в процесі прийняття рішень проблема України може відійти на другий план, поступившись більш актуальним або пріоритетнішим напрямкам. Це стосується, насамперед, будівництва «Північного потоку-2» [4.;6.;14.].

США, фактично, уможливили завершення будівництва «Північного потоку-2», тому що ця дія відповідала зусиллям Байдена зі зміцнення трансатлантичних відносин, і відносин із Німеччиною зокрема, але, очевидно, у Вашингтоні не могли не розуміти, що головний бенефіціар цього проекту — путінський режим. Той самий режим, який піддавався нищівній критиці з боку президента і його соратників ще на етапі виборчої кампанії. Викликає запитання також той факт, що до процесу ухвалення остаточного рішення про незастосування найдієвіших санкцій не були долучені спеціалісти з російської та регіональної проблематики [74., с. 69].

Таким чином, розвиток українсько-американського стратегічного партнерства є надзвичайно важливим для нашої держави і за останній період ці відносини набули активного розвитку. Безумовно, актуальною є підтримка США в контексті військово-політичного та військовотехнічного співробітництва, що зумовлено швидкими трансформаціями у системі міжнародної та регіональної безпеки, а також появою принципово нових викликів та загроз для Української держави з боку Російської Федерації (війна на Сході країни з 2014 р., анексія Криму, а також розгорнута повномасштабна війна Росії проти України з 24 лютого 2022 р.). Саме в таких умовах, підтримка США та ЄС, які проводили спільну стратегію щодо введення пакету санкцій проти РФ, є вчасною для України. США стали на захист територіальних інтересів України, посилили рівень військової співпраці [59.].

Наостанок варто відмітити, що у сучасних мовах жодна важлива подія у сфері міжнародних економічних відносин не обходиться без участі США, а від

стану економіки США в умовах глобалізації світової економіки, залежить рівень економічної стабільності у світі та, у тому числі, в Україні. Тому для нашої держави є важливою підтримка взаємовідносин із США не лише на рівні сприятливих умов, а саме на рівні поглибленої стратегічної співпраці як з ключовим стратегічним партнером.

2.2. Вплив російсько-української війни на стан стратегічного партнерства України з США

Через тридцять років після відновлення незалежності України зв'язки між Сполученими Штатами та Україною стали міцнішими, ніж будь-коли. Спільні цінності України та США і відданість єдиній, вільній, демократичній та мирній Європі становлять основу нашого стратегічного партнерства. Країни працюють разом для вирішення спільних глобальних проблем, включаючи енергетичну безпеку та диверсифікацію, зміну клімату та пандемію COVID-19.

Дії Росії в Україні загрожують створити нові прецеденти на європейській землі, підриваючи основні міжнародні принципи, життєво важливі для миру та безпеки, а саме такі:

- кордони та територіальна цілісність держави не можуть бути змінені силою;
- громадяни у суспільстві мають невід'ємне право визначати майбутнє своєї країни;
- усі члени міжнародного співтовариства пов'язані загальними правилами і повинні мати справу з наслідками, якщо вони порушать свої зобов'язання.

Ці засади поширюються за межі України та Європи, і лежать в основі міжнародного порядку, який Сполучені Штати, наші союзники та партнери створили та підтримують разом. Тому стратегічне партнерство США та України є на сьогоднішній день вкрай важливим для нашої країни.

У листопаді 2021 року Україна та Сполучені Штати Америки (США) підписали оновлену Хартію зі стратегічного партнерства, яка містить низку положень про співпрацю у сферах безпеки, демократії і верховенства права та економіки.

Наразі основна увага співробітництва України та США націлена на безпеку та оборону нашої країни. З 2014 року Сполучені Штати виділили Україні допомогу на суму понад 7,3 мільярда доларів, включаючи допомогу у сфері безпеки та не пов'язану з нею. Крім того, Сполучені Штати надали три державні гарантії щодо кредитів на загальну суму 3 мільярди доларів.

15 березня 2022 року президент Джо Байден підписав двопартійний Закон про додаткові асигнування для України, з метою надання додаткової військової, гуманітарної та економічної допомоги в розмірі 13,6 млрд. доларів, щоб допомогти Україні захистити себе від подальшого вторгнення Росії, забезпечити, щоб уряд України міг ефективно функціонувати у час конфлікту та підтримати народ України. Допомога, що фінансується відповідно до Закону України про додаткові асигнування, також буде надана країнам, які постраждали від української кризи.

Станом на 21 грудня 2022 р. допомога Україні від США сумарно сягає близько 20 млрд. дол. США, що вже значено перевищує загальний обсяг допомоги за період воєнних дій з 2014 р. по 2022 р. (додаток А).

Окрім сектора оборони та безпеки, країни ведуть співпрацю і в інших галузях. Так, ведеться діалог щодо залучення інвестицій в енергетичний сектор, з метою усунення системних дисбалансів в українській енергетичній системі, розширення реформи корпоративного управління в державних енергетичних компаніях, підвищення привабливості енергетичної галузі України та залучення іноземних інвестицій, необхідних для досягнення енергетичної незалежності, декарбонізації та чистої енергії.

Україна приєдналася до Місії сільськогосподарських інновацій (AIM) та має намір розвивати відновлювані джерела енергії з фінансовою відповідальністю.

Представимо динаміку допомоги США Україні за час війни графічно (рис. 2.3).

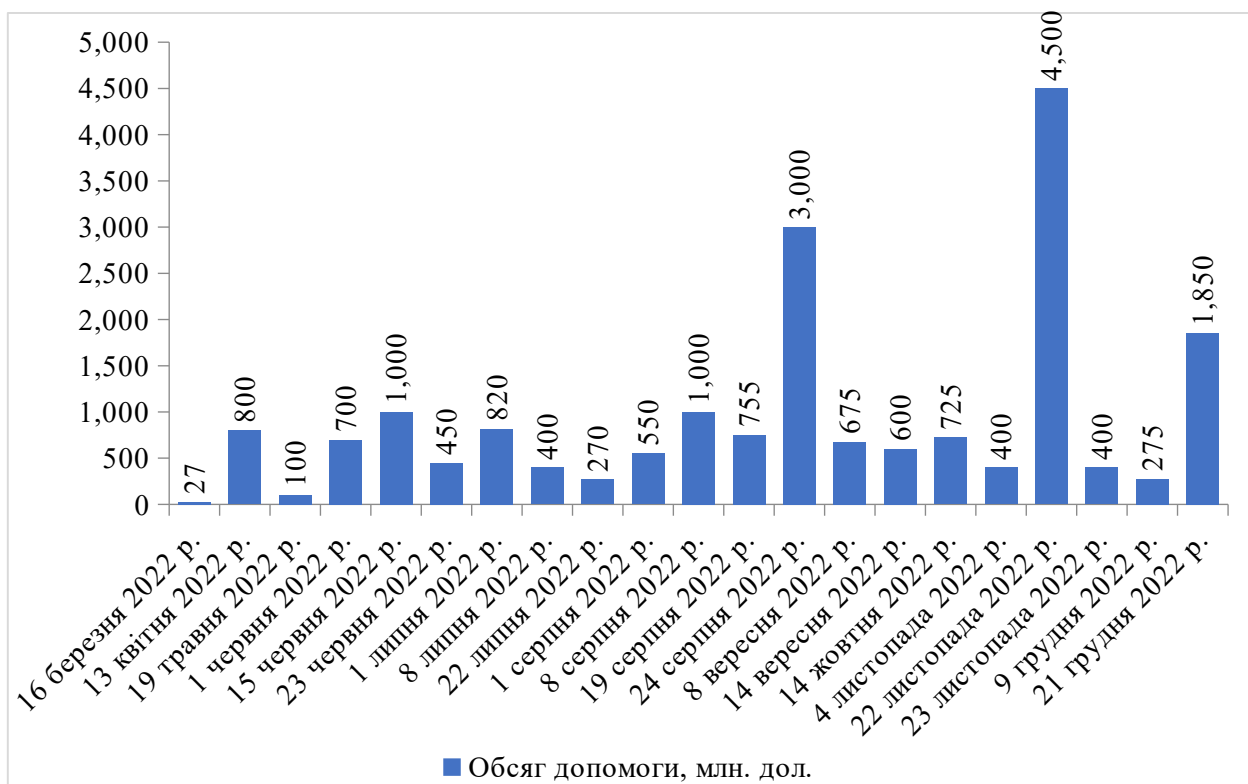

Рис. 2.3 – Динаміка обсягу допомоги США Україні в період
24 лютого-21 грудня 2022 р., млн. дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [89.; 9.]

Так, бачимо, що найбільший обсяг допомоги США Україні під час російсько-української війни спостерігається в листопаді 2022 р. Сумарно такий обсяг досяг 5,3 млрд. дол. США. На рис. 2.4 відображена помісячна динаміка допомоги Україні від США.

Сполучені Штати та Україна підписали Меморандум про взаєморозуміння щодо комерційної співпраці, покликаний сприяти комерційній участі американських компаній в економіці України та українських компаній в економіці США.

Також був підписаний Меморандум про взаєморозуміння, який може підтримувати майбутні угоди у певних секторах. Початкова сума у розмірі 3 мільярдів доларів для підтримки цих потенційних угод з боку Експортно-

імпортного банку (EXIM) США може бути збільшена у міру розвитку портфеля проектів у галузі агробізнесу, інфраструктури, клімату та енергетики.

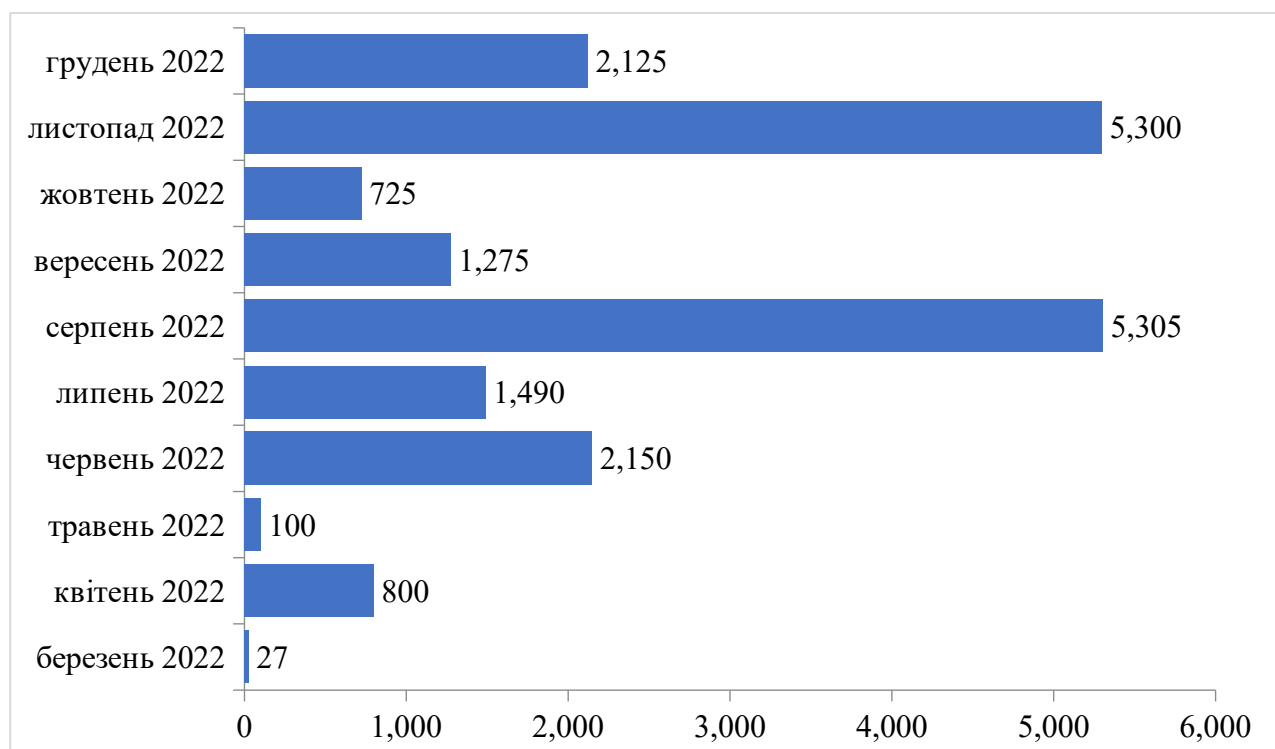

Рис. 2.4 – Динаміка обсягу допомоги США Україні в період війни 2022 р.

помісячно, млн. дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [89.; 9.]

Ведуться переговори щодо затвердження планів роботи з обходу регуляторних бар'єрів, відмови від використання неліцензійного програмного забезпечення українськими державними органами, вирішення інших питань інтелектуальної власності та співробітництва з США.

Таким чином, політичний партнер, що здатен допомогти Україні стати на позиції європейського розвитку і гарантувати недоторканність й цілісність – це той, ким бачить Україна США. Проте ці взаємовідносини є достатньо динамічними та водночас суперечливими. Хоч США і мають визначальний вплив на неньку, проте ґрунт такого двостороннього «стратегічного партнерства» підривають слабкість та нестабільність української політики, а також її системна невизначеність.

2.3. Економічна складова стратегічного партнерства України з США

В умовах посилення глобалізаційних тенденцій надзвичайно важливе значення для кожної держави має інтенсифікація та поглиблення зовнішньоекономічних зв'язків з усіма учасниками міжнародних економічних відносин. Україна повинна активізувати співпрацю з країнами, які відіграють провідну роль у світовому господарстві та демонструють високі стандарти розвитку економіки. Тож Сполучені Штати Америки, країна, яка значною мірою впливає на політичні та економічні процеси в цілому світі, є, без перебільшення, одним з головних стратегічних партнерів України. Варто відзначити, що в сучасних складних умовах розгортання збройного конфлікту на сході нашої держави дуже важливою для України є політична підтримка, яку надають нам США, та всі дипломатичні зусилля, які прикладають високопосадовці цієї країни для подолання протистояння та забезпечення миру та безпеки в Україні. В той же час варто проаналізувати, наскільки тісними є економічні взаємини України та США, оскільки сприятливі тенденції розвитку таких відносин є, як правило, запорукою ефективнішої реалізації політичних інтересів.

Економіка США впливає на економічну ситуацію практично у всіх країнах світу. Зростає роль Сполучених Штатів у глобальних потоках товарів, послуг, капіталу, робочої сили, знань. Окрім того, США одним з найавторитетніших та найбільш впливових членів таких міжнародних організацій, як СОТ, МВФ тощо.

Офіційне закріплення торговельно-економічної співпраці між США й Україною відбулося у 1992 р. в угоді про торговельні відносини. У цьому документі прописувалися основні принципи співробітництва [79.], такі як недискримінаційний режим для товарів і послуг, заходи для заохочення розширення комерційних контактів із метою збільшення торгівлі, спрощення процедури роботи торгових урядових представництв із громадянами, а також режим роботи комерційних представництв, порядок вирішення спорів. Подальше оформлення торговельно-економічних відносин відбулося в угоді про гуманітарне і техніко-економічне співробітництво [78.]. У цій угоді прописується порядок

звільнення від сплати податків, мит та інших зборів із товарів, поставокта іншого майна, що надається або використовується у зв'язку із програмами допомоги; статус цивільного та військового персоналу.

На початку 1990-х рр. основними формами торговельно-економічної взаємодії США й України були торгівля, капіталовкладення, кредити, техніко-економічна допомога, співробітництво в окремих сферах (передовсім енергетиці). Формат співробітництва – міждержавний рівень, співпраця між суб'єктами господарських відносин

У 2008 році уряди України та США підписали Угоду про торгіву й інвестиційну співпрацю. З українського боку Угоду підписав тодішній міністр економіки Богдан Данилишин, від імені уряду США – торговий представник С'юзен Швоб. Основною метою укладення угоди було розширення та зміцнення економічних відносин між країнами у зв'язку із вступом України до СОТ. Угодою передбачалося створення постійно діючого двостороннього механізму співробітництва — українсько-американської ради з торгівлі та інвестицій.

Проаналізуємо динаміку показників загального експорту та імпорту США з/до України протягом останніх 8 років (рис. 2.5). Так, можемо бачити, що найбільший обсяг зовнішньоторговельного обороту між Україною та США спостерігається 2019 та 2021 рр. Зокрема, найвищий показник експорту України до США досягнуто у 2018 р. – 1,11 млрд. дол. США. Щодо імпорту з США, то такий бачимо в 2021 р. – 3,33 млрд. дол. США. Що стосується динаміки показників, загалом бачимо стабільне зростання з року в рік, окрім 2020 р. для імпорту, коли показник некритично знизився, та експорту – в 2019 р. В цілому, слід зауважити, що обсяги імпорту України з США значно перевищують показник експорту, а саме останній становить біля 1/3 показника імпорту. Але в 2021 р. ситуація зазнала змін: Україна значно наростила експорт до США, він становить половину обсягу імпорту, або в майже в 2 рази перевищує минулорічний показник експорту до США.

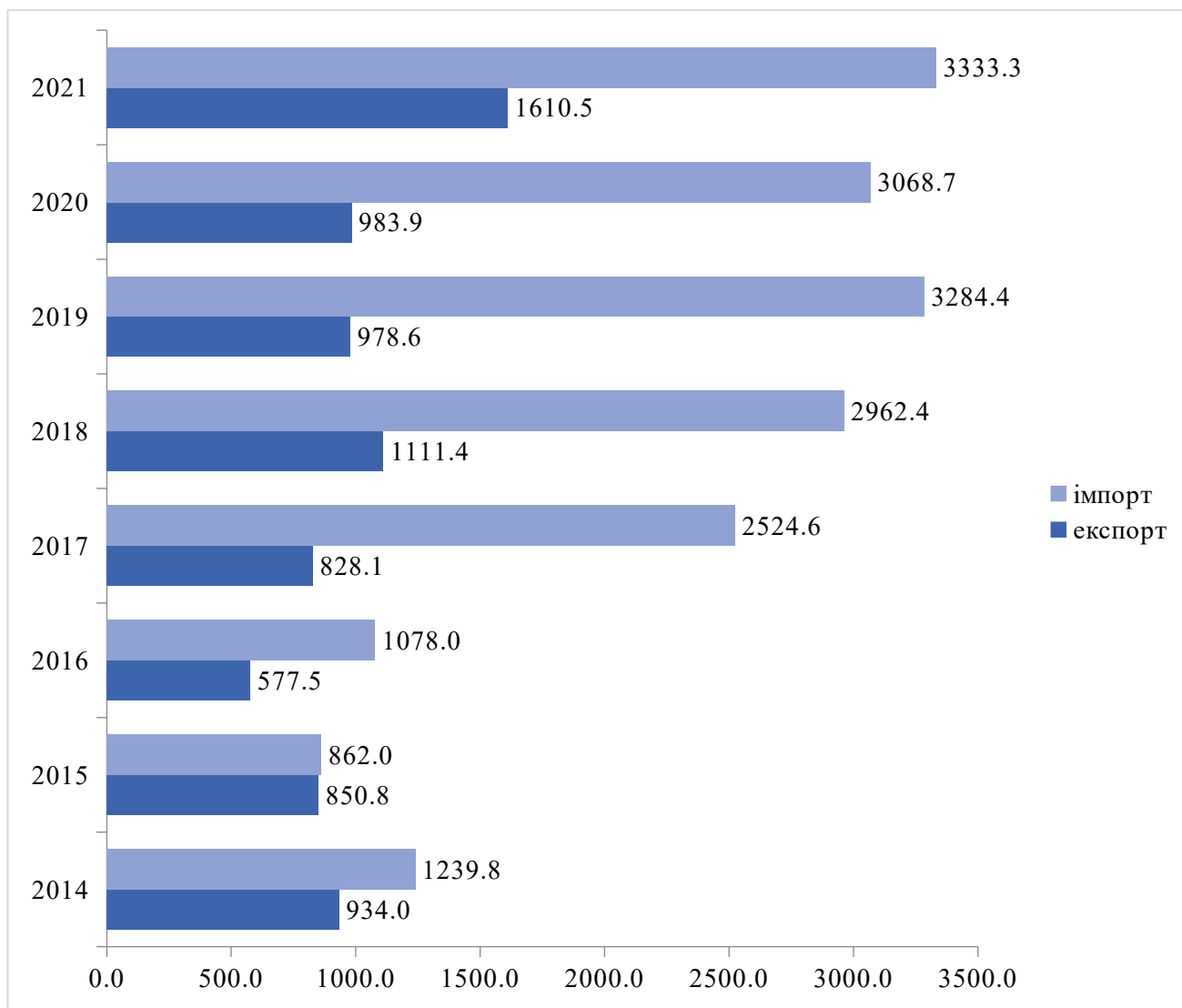

Рис. 2.5 – Динаміка зовнішньоторговельного обороту між Україною та США за 2014-2021 рр., млн. дол. США

Джерело: розроблено авторами на основі [72.]

За даними Forbes [63.], двостороння торгівля між США та Україною у 2021 р. становила близько 4,4 млрд. дол. США. У січні та лютому 2022 р. український експорт демонстрував дуже позитивну динаміку – зростання до аналогічного періоду минулого року становило 34%. Проте вже в березні відбувся обвал експорту – скорочення становило 50%.

У березні 2022 р. український експорт скоротився на 57,9% проти лютого, а імпорт – на 75,8%. У жовтні загальна вартість українського експорту склала 3,8 млрд дол. США, що на 8,2% менше, ніж у вересні. Імпорт зріс на 2,6% – до 4,6 млрд дол. США, свідчать оперативні дані Мінекономіки. Обсяги українського

експорту в жовтні склали 9,2 млн т. Це другий показник за обсягом із початку війни. Більше було тільки у вересні – жовтневий показник виявився на 4,6% меншим.

В таблиці 2.1 представимо динаміку структурних показників експорту та імпорту товарів України.

Таблиця 2.1 – Товарна структура експорту та імпорту України до/з США, %

Товарна група	2016	2017	2018	2019	2020
Імпорт товарів					
Палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	12,6	27,1	32,1	34	20,2
Реактори ядерні, котли, машини	15,8	13,9	11,4	10,7	8,4
Засоби наземного транспорту	22,8	19,8	17,5	21,5	27,4
Полімерні матеріали, пластмаси, вироби з них	4,8	4	3	4,5	2,6
Прилади та апарати оптичні, фотографічні	4,4	3,2	3,8	4,1	4,7
Інші товарні групи	39,6	32	32,2	25,2	36,7
Експорт товарів					
Чорні метали	52,7	63,9	63,6	53,2	56,3
Вироби з чорних металів	6	9,5	12,2	16,2	5,1
Літальні апарати	4,6	0,2	1,8	2,0	2,1
Електричні машини	4,8	3,5	4,2	2,6	2,3
Молоко та молочні продукти, яйця птиці, натуральний мед	4,5	3,4	1,2	0,9	1,5
Інші товарні групи	27,4	19,5	17	25,1	32,7

Джерело: розроблено авторами на основі [72.]

Так, можемо бачити, що основними товарами, що імпортує Україна з США є палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки, реактори ядерні, котли, машини, засоби наземного транспорту, щодо ключового експорту – це чорні метали, вироби з чорних металів, літальні апарати, при цьому – на першу категорію товарів припадає 52,7% експорту в 2016 р., а в 2020 р. – більше 56%. Основна частка імпорту припадає на засоби наземного транспорту – в 2020 р. вона становить 27,4%.

За даними Міністерства економіки України [75.], у 2021 році експорт української металургійної продукції до США значно зріс. Торік Україна поставила 428,9 тис тонн (порівняно з 359 тис тонн 2020 року). Також зріс

експорт виробів з чорних металів – з 44,7 тис тонн у 2020 до 119,8 тис тонн у 2021 році.

Слід відмітити, що найбільше падіння обсягів зазнала гірничо-металургійна галузь. Експорт руди скоротився на 286 000 т у порівнянні з вереснем (-21%). Чавуну експортували на 127 000 т менше ніж у вересні (-63%). В абсолютних числах експорт по цих товарах: руда – 1,06 млн т, чавун – 72 200 т. Для руди – це найнижчий показник з початку року.

Загалом за результатами 10 місяців останнього звітнього року, загальний торговельний оборот склав 80,3 млрд дол. США, з яких 36,9 млрд дол. США припадає на експорт і 43,4 млрд дол. США на імпорт. У порівнянні до 10 місяців 2021 року це, відповідно, скорочення експорту на 32,3%, а імпорту – на 23,9%.

Окрему увагу слід приділити торгівлі України сталлю. Україна посідає 13 місце у світі серед найбільших виробників сталі. Металургійна галузь є однією з найважливіших у структурі промисловості нашої держави.

Міністр торгівлі Сполучених Штатів Америки Джина Раймондо оголосила про припинення дії мит на українську сталь терміном на один рік. Йдеться про 25% мита на металургійну продукцію, що було запроваджене США у 2018 році. Безмитний режим для української сталі у США діятиме впродовж 12 місяців. Щоб стабілізувати її роботу в умовах військової агресії росії, важливо забезпечити можливості для експорту сталі та виробів з неї. Скасування США мит дозволить створити додаткові експортні можливості для України, а значить забезпечити українські підприємства замовленнями, українців – робочими місцями [75.].

Повномасштабна війна стала новим фактором впливу на рівень ділової активності та інвестиційного середовища в Україні. Так, інтегральний показник Індексу інвестиційної привабливості України у першій половині 2022 року впав на пів пункту та склав 2,17 балів з 5-ти можливих. Це значення – найнижче з 2013 року. В минулому році індекс становив 2,73 балів. Для порівняння, під час активної фази пандемії Covid-19 Індекс знижувався до 2,4 балів, а за часів Євромайдану – до 1,8 балів, що досі є найнижчим значенням за увесь час проведення дослідження. Варто зазначити, що одразу після Революції

гідності Індекс показав відчутний стрибок та подальше зростання, тож маємо надію на аналогічну динаміку по завершенню війни [49.].

Важливим елементом взаємовідносин досліджуваних країн є інвестиційна співпраця. Об'єктивними чинниками впливу на інвестиційну політику США щодо України останнього десятиріччя є наслідки кризи 1998 р., а також недосконалість українського законодавства у галузі захисту прав інтелектуальної власності та ряд гучних політичних скандалів. Політичні фактори простежуються досить чітко і позначилися на проблемі визнання економіки України ринковою, скасуванні поправки Джексона – Веніка та вступу до СОТ. Маємо зазначити, що ключовий елемент стримування двосторонніх торговельно-економічних відносин – це тривала кваліфікація Штатами загального стану України як політико-системна криза [26, с. 43–44]. В той самий час, відбувалося активне застосування Державними агентствами Америки механізмів державно-приватного партнерства у сфері торговельно-інвестиційній співпраці з іншими країнами [53.].

Проаналізуємо ПІІ в Україну з США в динаміці останніх 6 років (рис. 2.6).

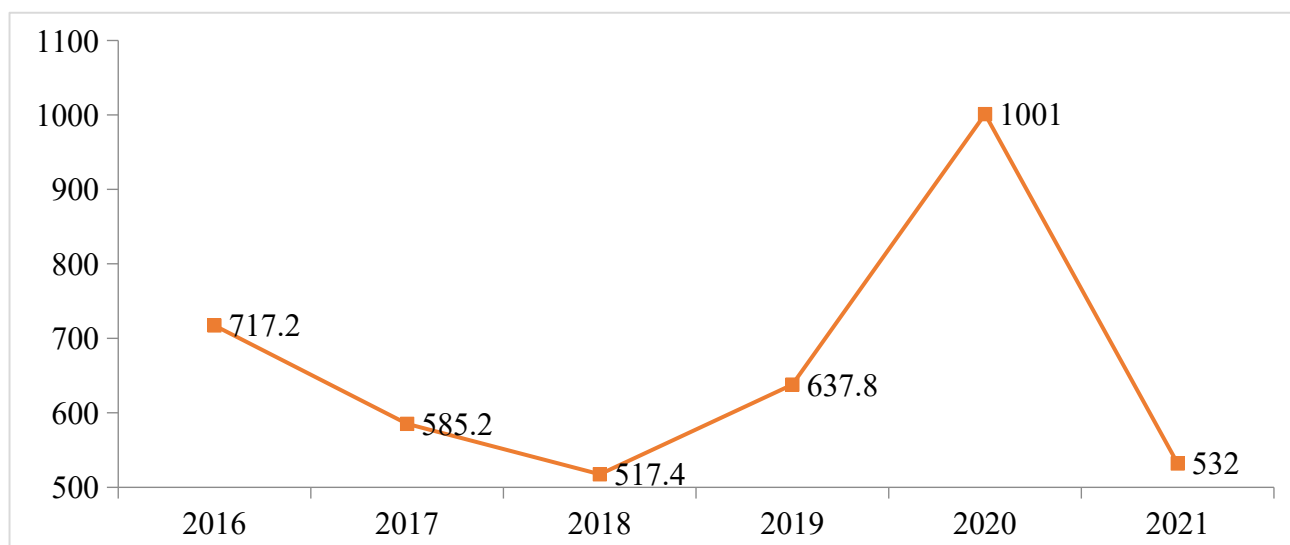

Рис. 2.6 – Динаміка ПІІ з США в Україну за 2016-2021 рр., млн. дол. США

Джерело: розроблено авторами на основі [72.;71.]

Як можемо бачити з наведеного графіку, динаміка залучення інвестицій до України з США не є стабільною. Лише з 2018 по 2020 рр. відбувається поступове збільшення надходження інвестицій до країни, але до цього протягом 3 років їх обсяг знижувався. Різке зниження ПІІ в 2021 р. пояснюється ударом пандемії

коронавірусу. Це спостерігається не тільки по картині з Україною, криза вдарила по всій світовій економіці і загальний рівень інвестицій впав більш як на 50%.

Маючи на меті розширення торговельно-економічних відносин між Україною і США та вирішення проблем у розвитку їх зовнішньої торгівлі в 2015 р. Конгрес прийняв «Закон про розширення торгових преференцій». Преференції, що були ним установлені, дозволяють безмитне ввезення понад 3 800 видів товарів з України до США. Цей механізм міг би допомогти збільшувати обсяг українського експорту до Штатів додатково на 50-100 млн дол. США щороку: а також товарів хімічної, харчової, машинобудівної та меблевої промисловості.

Співробітництво України із США не пройшло і повз аерокосмічну галузь. Згідно контракту України з NASA щодо проекту Antares в період 2008-2016 р. було реалізовано шість рейсів: два пуски в 2013 р., три – в 2014 р. та ще один – в 2016 р. В рамках програми планується здійснити шість пусків РН Antares у період з 2019 по 2024 рік. Сьогодні між Україною та США тривають переговори щодо співробітництва стосовно виробництва двигунів для ракет [88.].

В процесі Міжнародного аерокосмічного форуму за 2014 р., що було організовано Державним космічним агентством України і Американською торговою палатою, розглянуто перспективи розвитку авіаційної і космічної галузі України, а також створення сприятливих умов з метою закріплення та посилення позицій вітчизняних компаній на глобальних ринках аерокосмічних виробів та продуктів. Також було розглянуто питання стосовно нарощування прямих іноземних інвестицій в авіаційно-космічну галузь [31.].

Таким чином, співробітництво України зі світовими лідерами в аерокосмічній галузі, зокрема – Сполученими Штатами Америки, представляє можливість Україні виходити на вищий рівень інноваційного розвитку та вносити свій вклад у дослідження і освоєння космічного простору.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНО-АМЕРИКАНСЬКОГО СТРАТЕГІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

3.1. Подальше формування системи стратегічного партнерства України в сучасних реаліях економічного розвитку

Для розвинених країн світу безпека є важливим чинником їх подальшого успішного економічного розвитку та створення додаткових можливостей для вигідного розміщення капіталу та виробничих потужностей за кордоном [3.]. Однак, коли йдеться про країни, що розвиваються, цей вплив має неоднозначні наслідки. З одного боку, глобалізація сприяє модернізації їхніх економік [23.], а також прискорює розвиток експортоорієнтованих галузей [8.] і поширення західних стандартів менеджменту та виробництва товарів; з іншого боку, це призводить до зміни соціально-економічної орієнтації на відкритість економіки через інтеграцію у світовий ринок, посилення конкуренції на внутрішньому ринку, зростання споживання товарів і послуг та зниження темпів накопичення фінансових ресурсів [2.]. У результаті національні цілі та пріоритети не вирішуються і не розвиваються, індивідуалізм швидко набуває значення та відповідно прогресує, а соціально-економічні проблеми загострюються.

Більшість проблем, які виникли в Україні після вступу до СОТ, існували раніше через невідповідність внутрішніх і світових тенденцій економічного розвитку, відсутність сучасної високотехнологічної інфраструктури та ринкових інвестицій, а також нездатність і небажання інтеграції національної економіки у світове господарство. Є й інші чинники, наприклад реформа національної системи державного управління [26.]. Однак після вступу України до СОТ ці економічні проблеми та ризики виявилися більш суттєвими та істотними. Можна виділити ключові моменти. Перша з них – мінімізація захисту вітчизняних виробників від конкуренції з боку іноземних компаній на внутрішньому ринку, зниження

тарифів, запровадження мораторію на антидемпінгові процедури та, як наслідок, зменшення надходжень до державного бюджету через зниження ввізного мита. Ці проблеми найбільш поширені в економіках, що розвиваються.

Однак певні проблеми все ще потребують вирішення, наприклад проблеми процесу інтеграції з країнами, що не є членами СОТ, імпорт застарілих технологій, які більше не є конкурентоспроможними чи ефективними в країнах походження порівняно з новітніми технологіями, а також неспроможність держави гарантувати рівні економічні свободи та права для всіх суб'єктів господарювання під час їх фінансово-економічної діяльності, включно з іноземними інвесторами [1.]. Що стосується української економіки, то можна спостерігати відсутність стабільної та єдиної стратегії для економічного та політичного розвитку, проведення «вічних реформ», зниження виробництва та попиту на українську продукцію на світовому ринку, занепад неконкурентоспроможних вітчизняних виробництв та суб'єктів господарювання, значне зростання неякісних імпортних товарів та контрафактної продукції на національному ринку, неспроможність влади створити сприятливий інвестиційний клімат на внутрішньому ринку відповідно до економічної та політичної нестабільності в країні, відсутності та неефективного використання наявних технічних, інфраструктурних, транспортно-транзитних можливостей української економіки для забезпечення її активної участі у зовнішній торгівлі, а також подорожчання імпортних енергоносіїв.

Структура експорту залишається відповідною з високою часткою сировини, що – у відповідь на економічну кризу – призвело до значного падіння попиту на іноземну сировину та негативного торгового балансу. Внаслідок лібералізації її режимів ми можемо спостерігати обмеження можливостей держави щодо регулювання її зовнішньоекономічної діяльності. Вирішення цих проблем може бути знайдене в участі держав у регіональних інтеграційних об'єднаннях та підписанні регіональних торговельних угод для реалізації більш глибокої інтеграційної схеми, спрямованої на створення взаємовигідних економічних і політичних зв'язків у міждержавних союзах. Інтеграція досягається

шляхом об'єднання національних фінансово-економічних систем держав, створення спільних наднаціональних інститутів або закладів, а також грошових фондів. Інтеграційні процеси поєднують у собі стимулюючі та захисні фактори, оскільки міжнародні спілки приймають не всіх абітурієнтів, а лише тих, які відповідають високим показникам економічного розвитку, правової системи та соціальної сфери.

Перш ніж розглядати конкретний досвід кожної країни у зовнішній торгівлі, нам потрібно проаналізувати провідні позиції у світовій торгівлі. Обсяг експорту в 2021 році зріс на 26,3% і склав 22,1 трлн доларів США проти показника попереднього року в 17,5 трлн доларів США. Трійка лідерів як за експортом, так і за імпортом залишається незмінною: США, Китай і Німеччина. Їх загальна частка в експорті склала 6,742 млн дол. У 2021 році імпорт для США, Китаю та Німеччини становив 7,034 млн доларів США [33.].

Таблиця 3.1 представляє найбільших світових експортерів у торгівлі товарами. Частка 10 країн-лідерів, які експортують переважно готову продукцію з високим індексом техно- і наукоємності, становить 51,1% усієї міжнародної торгівлі. Україна займає 36 місце в експорті сировини з часткою 0,2%, що є дуже малим показником, враховуючи весь потенціал вітчизняної економіки.

Враховуючи наведені дані, можна стверджувати, що існує кореляція між відкритістю міжнародної торгівлі та економічним зростанням, необхідним для подолання національною економікою бідності та підвищення рівня економічної безпеки.

У таблиці 3.2 наведено провідних світових імпортерів товарів. Частка 10 країн-лідерів, імпорт яких складається переважно із сировини, матеріалів і природних ресурсів, становить 52,8% від загального показника. Сполучені Штати, вартість імпорту товарів яких перевищує вартість експорту на 950 млн. дол. США, варто згадати тут, оскільки це свідчить про нездатність національної економіки США повністю задовольнити внутрішній ринок. Основні потоки світової торгівлі товарами проходять між Сполученими Штатами Америки та Китаєм, а також між

відповідними прикордонними ринками. У 2021 році Сполучені Штати імпортували з Китаю товарів на суму 563 мільярди доларів США.

Таблиця 3.1 – Провідні експортери у світовій торгівлі товарами, 2021 р.

Ранг	Експортери	Вартість експорту, млрд. дол.	Частка, %
1	Китай	3361,8	15,2
2	США	1753,9	7,9
3	Німеччина	1626,3	7,4
4	Японія	757,4	3,4
5	Нідерланди	693,8	3,1
6	Гонконг, Китай	672,1	3,0
7	Республіка Корея	644,4	2,9
8	Італія	601,6	2,7
9	Франція	569,4	2,6
10	Бельгія	549,4	2,5
36	Україна	47,0	0,2
-	ЄС	2337,0	10,6
-	Усього	22112,5	100,0

Джерело: складено автором на основі [17.]

Таблиця 3.2 – Провідні імпортери у світовій торгівлі товарами, 2021 р.

Ранг	Експортери	Вартість експорту, млрд. дол.	Частка, %
1	США	2937,0	13,1
2	Китай	2675,6	11,9
3	Німеччина	1421,1	6,3
4	Японія	772,6	3,4
5	Гонконг, Китай	713,9	3,2
6	Франція	701,9	3,1
7	Великобританія	688,2	3,1
8	Нідерланди	623,2	2,8
9	Республіка Корея	615,0	2,7
10	Індія	570,4	2,5
36	Україна	57,0	0,3
-	ЄС	2309,0	10,3
-	Усього	22418	100,0

Джерело: складено автором на основі [19.]

Досліджуючи відповідні проблеми, не можна також обійти увагою оцінку світового досвіду світової торгівлі послугами, набуті світовими лідерами (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Провідні експортери та імпортери у світовій торгівлі комерційними послугами, 2021 р.

Ранг	Експортери	Вартість експорту, млрд. дол.	Частка, %
Експорт			
1	США	795,3	14,0
2	Великобританія	417,5	7,3
3	Китай	392,2	6,9
4	Німеччина	377,2	6,6
5	Ірландія	337,8	5,9
6	Франція	303,0	5,3
7	Нідерланди	247,6	4,4
8	Індія	240,7	4,2
9	Сінгапур	229,9	4,0
10	Японія	167,9	3,0
Імпорт			
1	США	550,0	9,8
2	Китай	441,3	7,9
3	Німеччина	381,0	6,8
4	Ірландія	341,5	6,1
5	Франція	258,3	4,6
6	Великобританія	242,9	4,3
7	Нідерланди	236,8	4,2
8	Сінгапур	223,6	4,0
9	Японія	207,3	3,7
10	Індія	195,9	3,5

Джерело: складено автором на основі [18.; 20.]

Як видно з таблиці 3.3, експортно-імпортні показники США є найвищими серед інших країн у контексті торгівлі послугами у 2021 році: частка її експорту у світовій торгівлі становила 14,0%, частка імпорту – 9,8%. Однак ці показники нижчі від отриманих за аналогічний період 2020 року: 14,4% і 10,2% відповідно.

Головним світовим експортером послуг у 2021 році були Сполучені Штати Америки, які продали послуг на суму 795,3 мільярдів доларів США, що становить 14 відсотків міжнародного експорту послуг. Китай, найбільший експортер серед економік, що розвиваються, посів третє місце.

Поєднання майже безперервних темпів зростання в 6 відсотків у Китаї, прискорення торговельної напруженості та передбачуваного прискорення основних країн-експортерів сировини, за прогнозами, сприяло міжнародному

зростанню у 2020 році до 2,7 %, незважаючи на незмінно слабе зростання розвинених економік. Тепер, коли шок від Covid-19 змінив ситуацію, ситуація в 2020 р. продемонструвала погіршення. Китай став значним джерелом фінансування для країн, що розвиваються, оскільки кредити для країн з ринком, що розвивається, і передових економік зросли в десять разів (з 40 мільярдів доларів США у 2008 році до 400 мільярдів доларів США у 2017 році). Для таких країн, як Пакистан, Еквадор, Замбія, Венесуела, Монголія, Кенія, Ангола, Шрі-Ланка, Болівія та Ямайка, Китай зараз є найбільшим офіційним кредитором [28.].

Країни-бенефіціари можуть постраждати в майбутньому, якщо шок від COVID-19 для китайської економіки матиме стійкі наслідки, не в останню чергу для її здатності продовжувати довгострокове кредитування країн, що розвиваються.

Таблиця 3.4 – Зовнішня торгівля України (світовий експорт та імпорт товарів),
2021 р.

Країна	Експорт		Імпорт	
	вартість, млн. дол.	річний темп зростання (у %)	вартість, млн. дол.	річний темп зростання (у %)
Італія	141232,3	54,8	105122,8	77,4
Великобританія	61212,8	117,7	52546,1	89,7
Німеччина	157949,3	88,8	395677,4	116,1
Франція	48168,1	135,8	116905,3	99,0
Китай	448356,2	278,7	650368,5	105,6
Японія	22973,3	133,6	89262,3	166,3
США	63864,1	59,7	274664,4	114,2
Австрія	41615,0	86,0	32692,6	59,9
Польща	269894,9	101,5	269928,2	101,7
Чехія	58456,0	79,3	60364,7	91,6
Словаччина	49979,7	70,6	41378,4	107,2
Угорщина	10455,7	80,6	97303,2	116,6
Країни Балтії	61799,8	308,2	96595,2	267,0
Латвія	17841,5	92,8	6261,2	56,6
Литва	31961,1	82,3	82417,6	74,8
Естонія	11997,2	133,1	7916,4	135,6
Грузія	27431,2	121,4	12362,9	79,3
Туреччина	283137,1	138,9	175981,3	133,0

Джерело: складено автором на основі [45.]

Як видно з таблиці 3.4, найбільшим торговельним партнером України у 2021 році є Китай як за імпортом, так і за експортом (650,368 млн. дол. США та 448,356 млн. дол. США відповідно). Порівняно з попереднім періодом 2020 року помітне зростання експорту до країн Балтії та Китаю (на 308,2% та 278,7% відповідно) та імпорту з країн Балтії та Японії (на 267% та 166% відповідно).

На основі теоретичних досліджень встановлено, що беззаперечними лідерами у світовій торгівлі товарами сьогодні є США та Китай. У сучасних трансформаційних умовах розвитку застосовуються дещо гнучкі механізми фіскального регулювання ЗВТ, які були орієнтовані виключно на захист і розвиток національної економіки. Слід зазначити, що основною проблемою для США є значне переважання імпорту над експортом. Основними джерелами дисбалансу в її зовнішніх відносинах є зобов'язання в торгівлі з Японією, країнами Західної Європи та новими індустріальними країнами, а останнім часом і з Китаєм. У зв'язку з цим адміністрація США вживає додаткових заходів для стимулювання експорту. Затверджено державну програму консультативної допомоги експортерам США щодо особливостей окремих зовнішніх ринків. Розпочато широкомасштабну кампанію з подолання бар'єрів для іноземних товарів на ринках Японії, Китаю та деяких нових індустріальних країн [28.].

Наведена таблиця демонструє цілісну картину для кожної країни, яка відображається в кількісному показнику фактора потенціалу стратегічного партнерства. Результати оцінки показують, що такі країни, як Угорщина, Італія, Китай, Велика Британія, демонструють відносно нижчий потенціал для зміцнення економічного партнерства з Україною, тоді як США, Франція, Канада, Австрія, Німеччина, Польща, Словаччина, країни Балтії, Грузія та Чехія є серед пріоритетних країн у цьому контексті.

Сполучені Штати Америки переходять від ідеологічної, демократично орієнтованої зовнішньої політики до більш прагматичної, спрямованої на реалізацію своїх інтересів. Якщо Україна хоче підтримувати нормальні відносини зі Сполученими Штатами, вона має перестати чекати на допомогу США, а стати справжнім партнером, здатним зацікавити Сполучені Штати конкретними

пропозиціями, такими як: створення єдиного координаційного органу, відповідального за розвиток відносин з США, визначення чітких і конкретних пріоритетів двосторонньої співпраці, створення сприятливих умов для іноземних інвесторів шляхом боротьби з корупцією та захисту іноземного капіталу, зосередження на виконанні спільних проєктів, а не оголошення спільних заяв, роблячи Україну зрозумілою для Сполучених Штатів шляхом сприяння західній англomовній політичній еліті, і, нарешті, припинивши вважати Сполучені Штати філантропом і замість цього працювати над побудовою взаємовигідного партнерства.

Україна визначає зовнішньополітичні пріоритети та розбудовує системи стратегічного партнерства на трьох основних рівнях: з країнами Європейського Союзу, провідними глобальними гравцями (США, Китай), а також з іншими країнами на регіональному рівні (Польща, Туреччина й інші). Усі ці фундаментальні напрями зовнішньої політики України є самостійними, але взаємодоповнюючими. Посилення стратегічного партнерства зі США свідчить про актуальність міжнародних гарантій безпеки для України, а новостворене стратегічне партнерство з Китаєм відображає нові перспективи розширення економічного співробітництва. Розвиток стратегічного партнерства між Україною та Туреччиною, Угорщиною, Австрією, Польщею та низкою інших країн є важливим для зміцнення стабільності в Європі та Чорноморському регіоні, які є надзвичайно важливими для України регіонами. Створення зони вільної торгівлі з Європейським Союзом, відповідно до вимог Митного союзу між Туреччиною та ЄС, і набуття нею чинності надає українським експортерам безмитний доступ на ринок Туреччини. Досягнення взаємного компромісу в питаннях угоди є ключовим питанням, яке вимагає створення зони вільної торгівлі на переговорах.

Формування системи зовнішньоторговельного партнерства в контексті зміцнення економічної безпеки країни є важливою складовою економічного розвитку. Щоб його вплив був позитивним, необхідно стримувати його обсяг і структуру в певних рамках, які принесуть фінансові ресурси до бюджету, а також прибуток для суб'єктів ЗЕД; створити умови для розвитку цивілізованої

конкуренції; забезпечити доступ до світових ринків товарів і послуг; наповнити національний ринок необхідними товарами; не завдавати шкоди національному виробнику; відродити експортоорієнтовані галузі; та створити умови для найбільш ефективного використання потенційних переваг і можливостей економіки з метою забезпечення економічної безпеки.

3.2. Потенціал розвитку стратегічного партнерства України з США та їх співпраця стосовно відновлення економіки України у повоєнний період

Активна співпраця України та США завжди позитивно сказувалася на їх зовнішньоторговельну діяльність: зокрема, сприяла мінімізації бар'єрів у торгівлі та впровадження вільного взаємного доступу до ринку. Крім цього, США було надано торговельні пільги у рамках своєї Генералізованої системи преференцій, скасовано поправку Джексона-Веніка стосовно України, визнано ринковий статус української економіки та проголошено намір сприяти вступу України до ряду міжнародних організацій, що так чи інакше підтримували набуття членства в СОТ Україною в 2008 р. [50., с. 10].

Регіональна місія агентства США з міжнародного розвитку, що діє в Україні з 1992 р., посідає одне з центральних місць в розвитку двосторонньої економічної співпраці між Україною та Штатами, яка працює в Україні [32.].

Наразі, існують специфічні проблеми між цими двома державами в ракурсі їх торговельно-економічних та інвестиційних відносин рис. 3.1.

Співпраця України та США реалізується на умовах інвестування та техніко-економічної співпраці, при цьому збільшуючи обсяги фінансування з двох сторін: з боку Держдепартаменту США й Міненергетики США, та з боку Мінпраці США. Щодо перших, фінансування проектів здійснюється у сферах експортного контролю й підвищення енергоефективності. Зі сторони Мінпраці США – в галузі безпеки українських шахт та промислових об'єктів тощо. Сприяння технічної допомоги Україні від США було у напрямках створення

базової ринкової інфраструктури, проведення структурних реформ, прискорення інтеграційних процесів та ін. На вирішення проблем енергетики направлено більше ніж 40% офіційної допомоги США [36.].

наявність нетарифних обмежень доступу українських товарів на американський ринок;

високий рівень зношеності основних фондів українських підприємств, що знижує конкурентоспроможність останніх на ринку США;

невисокий рівень двосторонньої науково-технічної співпраці;

політична нестабільність, високий рівень корупції, низький рівень перформативної дисципліни в Україні;

недостатній рівень захисту інтелектуальної власності в Україні, зокрема, продаж неліцензованих оптичних дисків, фальсифікованих цигарок, одягу, взуття, пестицидів;

незаконне використання аудіо- та відеопродукції;

відсутність всеохопного електронного обліку експортно-імпортних операцій, що має зменшувати корупційну складову митниці

Рис. 3.1 – специфічні проблеми торговельно-економічних та інвестиційних відносин України та США

Джерело: розроблено автором на основі [36.]

Угода, підписана General Electric Transportation та ПАТ «Укрзалізниця» 2018 р. спрямована на модернізацію локомотивного парку з використанням американських технологій і поставку нових локомотивів. Це задає курс та поштовх українській економіці, а також стає запорукою управлінських змін в державному бізнесі в цілому [62.].

Актуальним питанням сьогодення для України залишається перспективи післявоєнного відновлення, що залежать від закордонної фінансової підтримки. Обіцянням іноземних партнерів Україні є виділення майже 34 млрд дол. фінансової підтримки: а саме це гранти, кредити та кредитні гарантії. Вже до державного бюджету України надійшло близько 12,7 млрд дол. (рис. 3.2).

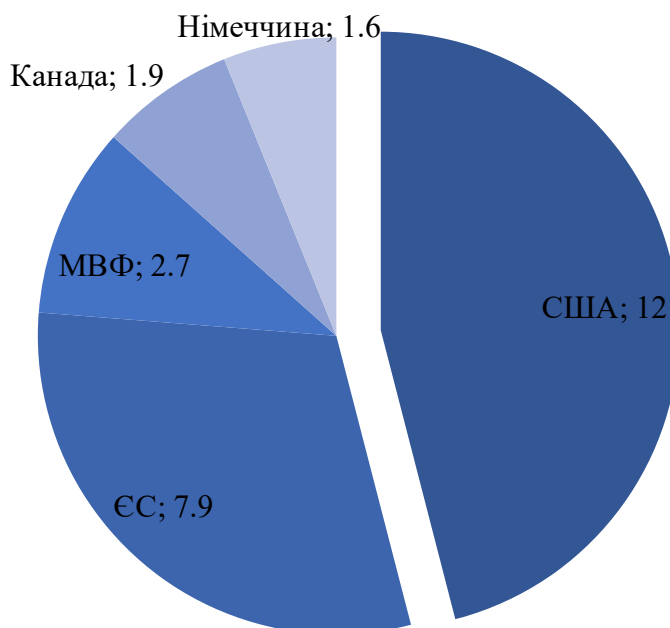

Рис. 3.2 – ТОП-5 донорів фінансової допомоги України за 2022 р. під час воєнних дій, млрд. дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [76.]

Так, загальна міжнародна фінансова допомога склала 31,2 млрд. дол. США. З них: 14,04 млрд. дол. США – це безкоштовні грантові кошти, а 17,16 млрд. дол. США – це дешеві кредити. Виходить приблизно 3 млрд. дол. США/місяць [76.].

Тільки третина обіцяного фінансування є грантовою, тобто такою, яку нам не доведеться повертати у майбутньому. Гранти не збільшують наш борговий тягар та є найбільш ефективною фінансовою підтримкою України. Найбільшими фінансовими донорами України є Європейський Союз та Сполучені Штати, які разом пообіцяли Україні надати фінансову підтримку майже на 20 млрд. дол. США в сукупності. Однак структура цієї підтримки є різною: якщо допомога США на 90% є грантовою, то практично всі обіцяні ЄС гроші є кредитними [80.].

Отже, варто розуміти, що всю іншу допомогу Україні таки доведеться повертати. За таких складних умов є декілька необхідних кроків, що дозволять дещо стабілізувати ситуацію, а саме:

– по-перше – реструктурувати борг України, а також державних компаній і банків. Якщо переговори щодо відтермінування виплат за державним боргом України завершуються успішно, то це дозволяє зекономити 5 млрд доларів в державному бюджеті на інші потреби;

– по-друге – слід максимально ефективно використовувати держбюджет. Уряд України має витратити кожну гривню з розумом, а суспільство має цього вимагати, постійно контролюючи цей процес;

– по-третє – варто забезпечити поживавлення економіки. У цьому можуть допомогти абсолютно всі (представники особливо малого та середнього бізнесу, пересічні громадяни та ін.), адже кожна витрачена гривня в Україні різною мірою підтримує економіку, бюджет, армію та суспільство, від якого виходить безпека або, навпаки, хаос, апатія, невдоволення, збурення тощо [61.].

Підтримуючи думку науковців [61., с. 26], відновлення України має відбуватися в таких основних напрямках (рис. 3.3).

В 2022 р. головним джерелом українського фінансування ВНОК є зовнішні запозичення. На першому плані – запозичення у формі оборонної допомоги Україні. Водночас під впливом знищення житла, об'єктів транспортної, енергетичної, соціальної та виробничої інфраструктури у структурі ВНОК зростає частка інших будівель та споруд, а також житлових будівель. Із зовнішніх джерел у 2022–2023 роках найбільші надходження воєнних ресурсів очікуються від США. Одним із головних завдань у відновленні економіки України є підвищення ефективності інвестицій в основний капітал, що сприяє високотехнологічній та конкурентоспроможній структурі економіки.

Але, розглядаючи позитивні сценарії розвитку та відновлення України в післявоєнний період, слід звернути увагу також і на зворотню можливість таких перспектив: серед загроз із важкопрогнозованими та руйнівними для економіки України наслідками слід зазначити [70.]:

– продовження війни Росії проти України після 2023 року та ескалація воєнних дій на території України з посиленням впливу руйнівних форс-мажорних шоків глобальної рецесії на внутрішні економічні процеси;

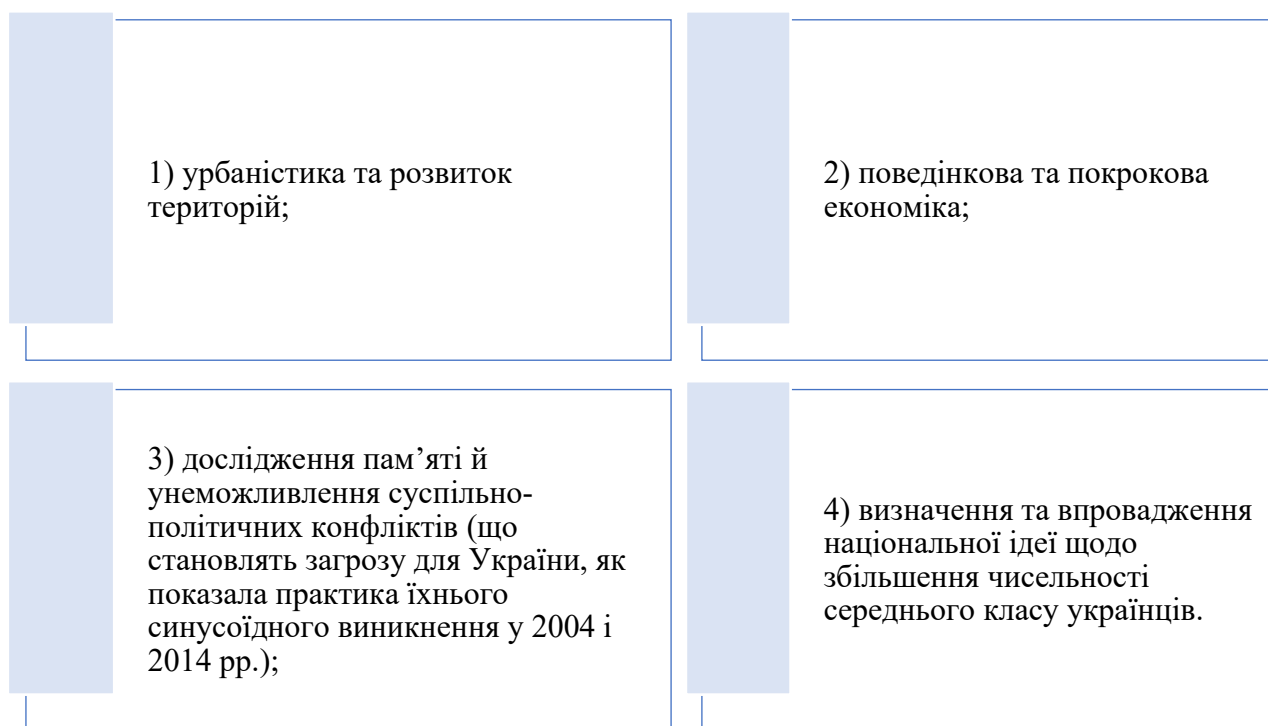

Рис. 3.3 – Напрямки відновлення України в післявоєнний період

Джерело: розроблено автором на основі [61.]

- зволікання країн-партнерів з участю у повоєнній відбудові, невідновлення потоків іноземних інвестицій через відсутність гарантій безпеки для капіталу та згортання іноземними компаніями інвестиційних планів;
- стрімке підвищення вартості енергоносіїв (ціни на природний газ) та невизначеність із енергозабезпеченням в Україні;
- посилення міграційних процесів, подальше зростання безробіття, недоотримання планових бюджетних доходів, загострення проблем збалансованості державного і місцевих бюджетів;
- величезний дефіцит державного бюджету (понад 40–50% ВВП), касові розриви у Пенсійному фонді та преддефолтний стан НАК «Нафтогаз України»;
- посилення девальваційних очікувань на валютному ринку в умовах низького рівня валових міжнародних резервів і необхідності фінансування значних зовнішніх зобов'язань;
- висока інфляція через зростання цін на продовольчі товари та енергетичні ресурси; збереження низької кредитної активності комерційних банків,

поширення неплатоспроможності реального сектора економіки, проведення значної емісії для фінансування дефіциту бюджету;

– висока вартість залучення кредитних ресурсів усередині країни, нестабільність вітчизняної фінансової та банківської системи, низький рівень довіри з боку населення тощо.

Так, на основі проведеного дослідження, можемо представити інструменти вдосконалення торговельно-економічного співробітництва України та США (табл. 3.5).

Таблиця 3.5 – Інструменти вдосконалення торговельно-економічного співробітництва України та США [66.]

Вектори	Інструменти	
	Цільові зони	Приклади реалізації
Зовнішня торгівля	Розширення асортименту експорту	За рахунок органічної продукції
		Шоколадні та кондитерські вироби
		Центри обслуговування та ремонту літаків
	Диверсифікація механізмів підтримки експорту	Підготовка діяльності торгової місії
		Події B2B для представників українського та американського бізнесу
		Створення експортно-кредитних агентств (ЕСА) та торгових будинків
Юридичний	Законодавче регулювання режиму торгівлі послугами	Доповнення Угоди про вільну торгівлю між Україною та США розділом про регулювання торгівлі послугами
	Гармонізація міжнародного законодавства про стандартизацію та сертифікацію	Укладення угоди про співпрацю у галузі стандартизації між Українським науково-дослідним та навчальним центром стандартизації, сертифікації та проблем якості і Американським національним інститутом стандартів
		Часткова гармонізація з європейськими стандартами ідентична міжнародним
	Запровадження Верховного суду з питань інтелектуальної власності	Розгляд питань інтелектуальної власності на основі нового Економічного процесуального кодексу
Інституційний	Офіс сприяння експорту	Створення платформи B2C та веб-порталу для експортерів
	Створення координаційного агентства для спрощення процедур торгівлі	Створення робочої групи для повідомлень СОТ про зобов'язання в межах категорій В та С.
	Введення в експлуатацію Національного агентства з інтелектуальної власності	Це забезпечить єдине вікно для видачі захисних документів та спростить процедури видачі для заявників

Продовження таблиці 3.5

Вектори	Інструменти	
	Цільові зони	Приклади реалізації
Технологічний	Інформатизація митної системи	Вдосконалення національної системи ІНСПЕКТОР
	Оцифровка фіскальної системи	Електронне адміністрування ПДВ та реєстр боргу з ПДВ
	Прискорення курсу приватизації	Проведення приватизації на електронних платформах із використанням системи ProZorro

Варто додати, що навіть в умовах воєнного стану економіка України має бути децентралізованою. Це зумовлено тим, що західні партнери не бажають ризикувати, проте готові здійснювати виплати для приватного сектору за зниження рівня ризиковості, проведення перехідних та транзакційних витрат, а також фінансування масштабних проєктів розвитку. Отже, перед Україною постає завдання прийняти необхідні рішення на національному рівні з метою розширення можливостей приватного сектору [22.].

Одним із перспективних заходів, який мають реалізувати Сполучені Штати Америки, виступає масштабна рекапіталізація Western NIS Enterprise Fund з метою направлення інвестиційного капіталу на потреби малого і середнього бізнесу (чи створення нового Ukraine Enterprise Fund). Зазначена модель вже не одноразово підтвердила свою ефективність у сфері розвитку приватного бізнесу в країнах Центральної та Східної Європи, а, отже, цілком може бути використана в Україні [25.].

Так, пропонуємо представити схематично механізм фінансового забезпечення плану з відновлення економіки України та місце США в ньому (рис. 3.4).

До всього вищезазначеного, варто також пригадати План Маршалла – програма США з 1947 по 1951 роки з відновлення Європи після спустошення внаслідок Другої світової війни. Така опція часто згадується як джерело натхнення для відбудови України та її господарської діяльності, але адміністративно він був протилежним нинішній ситуації. Одна країна – Сполучені Штати була донором, а 16 європейських країн – реципієнтами. В Україні одна

нація буде одержувачем, а багато країн і міжнародних установ будуть донорами, що створює проблему координації.

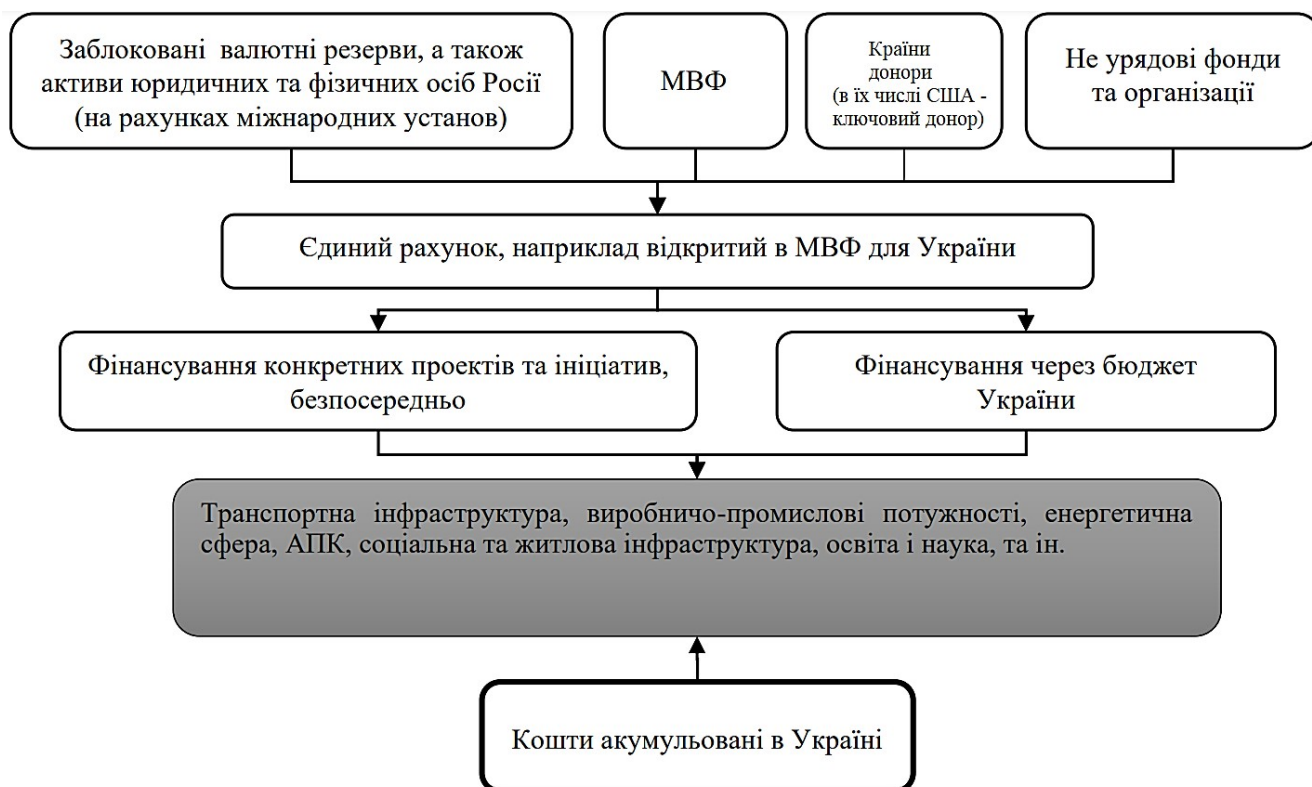

Рис. 3.4 – Механізм фінансового забезпечення плану з відновлення економіки України та місце США в ньому

Джерело: доопрацьовано автором на основі [77., с. 250]

Неєвропейські партнери з «Великої сімки» також надають допомогу, а Європейський Союз поступово стане переважаючим донором, оскільки міжнародний інтерес згасає. Сполучені Штати продовжуватимуть робити найбільший внесок у безпеку України, тоді як інші країни інвестуватимуть більше у відновлення та модернізацію [29.].

Наразі, з метою залучення додаткових прямих іноземних інвестицій, ключові операційні цілі можуть ставитися відповідно таких напрямків, як: транспортна та цифрова інфраструктура, енергетика, високотехнологічне виробництво, комунікація, та, зокрема, високопродуктивне сільське господарство, що, вважаємо, заслуговує більш детального розгляду. В умовах розвитку країни, що склалися сьогодні, ця сфера є одною з найнеобхідніших та

найперспективніших для України та її підняття, пропонуємо наступні цілі, зазначені в Національній стратегії збільшення ПІІ в Україну [57.] (рис. 3.5).

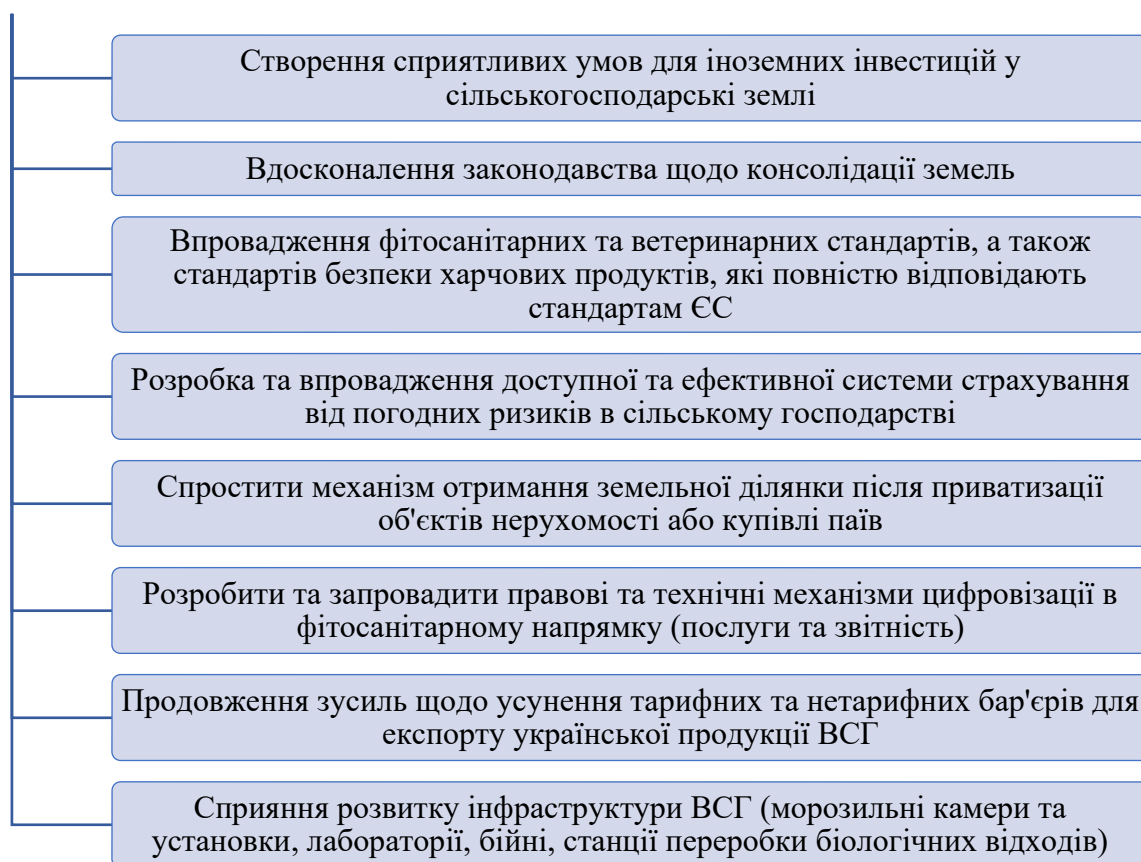

Рис. 3.5 – Ключові операційні цілі щодо збільшення ПІІ до сфери високовартісного сільського господарства

Джерело: розроблено автором на основі [57.]

Іншим питанням в розрізі потенціалу розвитку партнерства України та США та його посилення постає співпраця цих двох країн в аерокосмічній галузі. Україна стала Активний розвиток співпраці України в ракетно-космічній галузі з США розпочався з моменту подій 2014 року, в чому Україна зацікавлена і зараз. На цьому підґрунті в 2020 р. Україною було підписано домовленості в рамках програми «Артеміда». На їх базі планується співпраця США з іншими країнами з метою дослідження Місяця та інших небесних тіл, з метою чого Україна надіслала до NASA в травні 2021 р. пропозиції щодо співпраці.

Пропонуємо дослідити основні переваги аерокосмічної галузі України, як аргумент для побудови міцного співробітництва в даному напрямі з США (рис. 3.6).

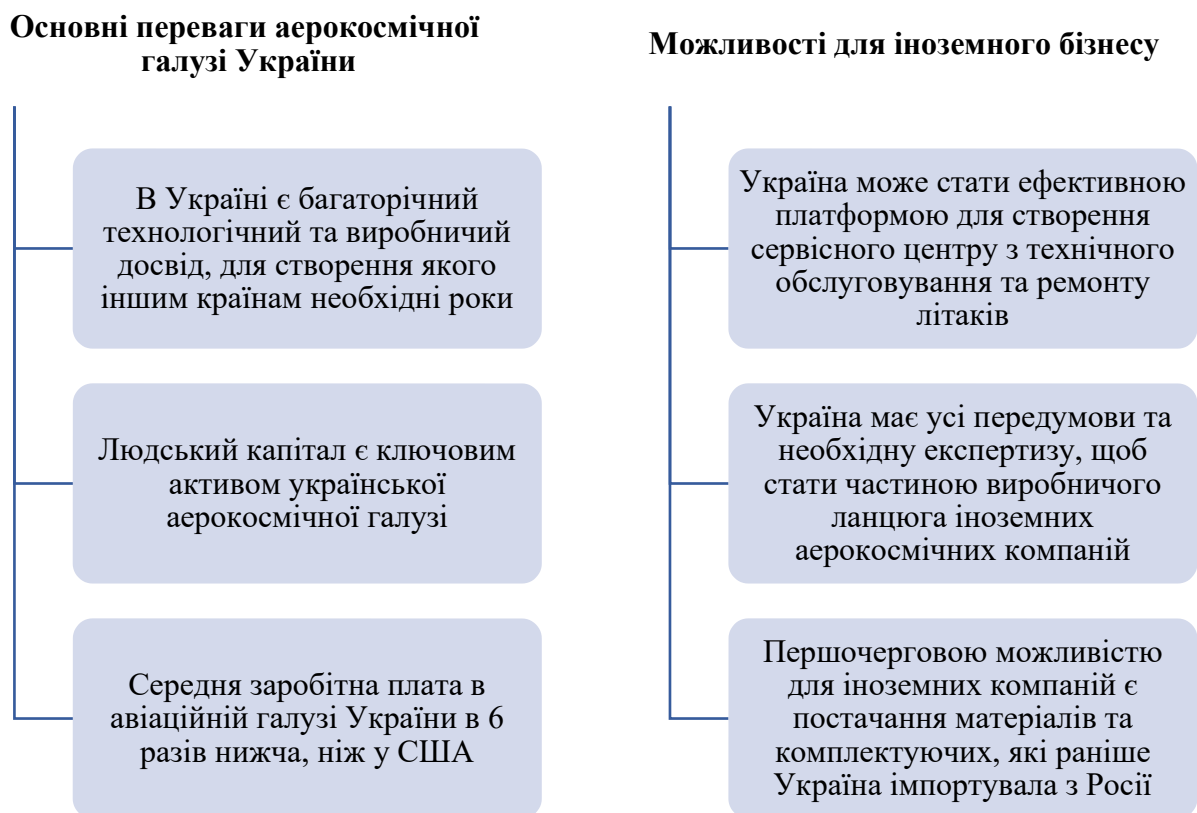

Рис. 3.6 – Переваги аерокосмічної галузі України та можливості для іноземного бізнесу

Джерело: розроблено автором на основі [35.]

Пропонуємо обґрунтувати, чому саме в розвиток авіакосмічної галузі України потрібно інвестувати США:

- Україна є почесним членом Клубу космічних сил;
- Україна співпрацює з SpaceX та NASA;
- На основі українського виробництва розробляються та впроваджуються міжнародні технічні замовлення, а також створюються власні літаки, човники та супутники;
- Багата авіакосмічна та авіабудівельна історія України сприяє більш широкому знайомству.

Аналізуючи пропускну спроможність пасажиропотоку за такі місяці 2021 р., як квітень-липень, аеропорт Бориспіль за показником найбільшого завантаження, увійшов до ТОП-15 аеропортів Європи. На території України відкрилося три нових аеропорти впродовж 2020-2021 рр., а за прогнозами, під кінець 2024 р., в кожному регіоні України працюватиме як мінімум один аеропорт [34.].

Тож, Інвестувати в аерокосмічну галузь України дуже перспективно оскільки країна має досвід у розробці та виробництві аерокосмічної продукції. Однією з переваг є те, що рівень зарплати в Україні нижчий, ніж у США, а це означає, що інвестор має менші витрати на кваліфікованих працівників. У 2021 було підписано Державна науково-технічну програму Розвитку галузі авіабудування в Україні на 2021-2030 рр. Реформування авіаційно-гелікоптерного сектору створить умови для якісно іншого розвитку науково-технічних та виробничих потужностей України [34.].

Отже, реалізація масштабного, за розмірами фінансування та підтримки, плану відбудови економік країн західної Європи у період після Другої світової війни, стала вирішальним рушієм розвитку та фундаментом економічного процвітання на довгі роки для цих країн. Враховуючи існуючий досвід та підтримку, яка декларується лідерами провідних країн світу, Україна може розраховувати на реалізацію подібних заходів, особливо за участю такого впливового світового лідера як США.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження теоретичних та практичних аспектів українсько-американського стратегічного партнерства, можна зробити наступні висновки:

1. Дослідивши сутність стратегічного партнерства, встановлено, що воно включає такі основні складові, що відрізняють його від інших типів міжнародних відносин, як: стратегічне партнерство вимагає явних спільних цілей, завдань та інтересів, воно відрізняється своєю тривалістю та сталістю у часі, цілі у стратегічному партнерстві мають бути багатовимірними та поширюватися у сферах економічних, політичних та військових інтересів, воно має світовий рівень, а також стимули та цілі повинні мати такий характер, щоб вони не могли бути досягнуті в інших типах міжнародних відносин, лише у стратегічному партнерстві.

2. Визначено, що найважливішими сферами співпраці України зі стратегічними партнерами є: торгово-економічна, безпека (військові та правоохоронні органи), політична, фінансова, науково-технічна, екологічна та гуманітарна. З'ясовано, що у поточній ситуації військової агресії Україна може розраховувати на політичний, економічний, дипломатичний, інформаційний характер співробітництва майже зі всіма країнами, заявленими стратегічними партнерами. Але жодна держава не може надати Україні справді надважливу військову допомогу. У сфері військового співробітництва українська сторона найбільш активно співпрацює з країнами, які надають фінансову підтримку такому співробітництву.

3. Виявлено, що перші стратегічні партнерства були встановлені на початку 1990-х років, приблизно через десять років після закінчення холодної війни. Багато стратегічних партнерств встановлюються з ініціативи домінуючого актора з певною метою. Намір такого партнерства може полягати у створенні неформальних альянсів з державами-однодумцями для зміцнення конкретного погляду на світ або зміцнення існуючої регіональної організації.

Стратегічне партнерство стало важливою рисою дипломатичного інструментарію значущих глобальних гравців. Спосіб, у який вони підходять до стратегічного партнерства, суттєво різняться, і можна сказати, що домінують три різні логіки: звичайна, якої дотримуються США; реляційна, яку проводить Китай; і функціональний, яку проводить ЄС.

4. Як інструмент зовнішньої політики, стратегічне партнерство почало застосовуватися за часів другого Президента України Л. Кучмою в рамках стратегії багатовекторності. Стратегічне партнерство в Україні пройшло п'ять етапів становлення. Встановлено, що розпочалося воно з 1991 р. із закладення підвалин використання даного інструмента в дипломатичній практиці України, а зараз знаходиться на етапі розірвання стосунків з країною, яка однією з перших була проголошена стратегічним партнером, – Росією. Що стосується відносин України та США, спільною заявою президентів даних країн від 4 квітня 2005 року започатковано стратегічний формат двосторонніх відносин. Згодом його було закріплено в Хартії про стратегічне партнерство.

5. Наголошено, що дії Росії в Україні загрожують створити нові прецеденти на європейській землі, підриваючи основні міжнародні принципи, життєво важливі для миру та безпеки. У листопаді 2021 року Україна та Сполучені Штати Америки (США) підписали оновлену Хартію зі стратегічного партнерства, яка містить низку положень про співпрацю у сферах безпеки, демократії і верховенства права та економіки. Наразі основна увага співробітництва України та США націлена на безпеку та оборону нашої країни. Станом на 21 грудня 2022 р. допомога Україні від США сумарно сягає близько 20 млрд. дол. США, що вже значено перевищує загальний обсяг допомоги за період воєнних дій з 2014 р. по 2022 р.

6. Дослідження динаміки зовнішньоторговельного обороту між Україною та США за 2014-2021 рр. показало, що двостороння торгівля між США та Україною у 2021 р. становила близько 4,4 млрд. дол. США. Основними товарами, що імпортує Україна з США є палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки,

реактори ядерні, котли, машини, засоби наземного транспорту, щодо ключового експорту – це чорні метали, вироби з чорних металів, літальні апарати.

Обґрунтовано, що важливою складовою частиною торговельно-економічної співпраці США й України була інвестиційна співпраця. При цьому останні роки динаміка залучення інвестицій до України з США не є стабільною. Лише з 2018 по 2020 рр. відбувається поступове збільшення надходження інвестицій до країни, але до цього протягом 3 років їх обсяг знижувався. З метою розширення торговельно-економічних відносин та вирішення проблем у розвитку зовнішньої торгівлі між Україною і США Конгресом прийнятий «Закон про розширення торгових преференцій від 2015 р.».

7. Зазначено, що Україна визначає зовнішньополітичні пріоритети та розбудовує системи стратегічного партнерства на трьох основних рівнях: з країнами Європейського Союзу, провідними глобальними гравцями (США, Китай), а також з іншими країнами на регіональному рівні. Усі ці фундаментальні напрями зовнішньої політики України є самостійними, але взаємодоповнюючими.

Посилення стратегічного партнерства зі США свідчить про актуальність міжнародних гарантій безпеки для України, а новостворене стратегічне партнерство з Китаєм відображає нові перспективи розширення економічного співробітництва.

8. Що стосується потенціалу розвитку стратегічного партнерства України з США та їх співпраці стосовно відновлення економіки України у повоєнний період, ключовими напрямками відновлення для неї стануть: урбаністика та розвиток територій, поведінкова та покрокова економіка, дослідження пам'яті й унеможливлення суспільно-політичних конфліктів, визначення та впровадження національної ідеї щодо збільшення чисельності середнього класу українців.

Визначено такі інструменти вдосконалення торговельно-економічного співробітництва України та США, як: розширення асортименту експорту, диверсифікація механізмів підтримки експорту, законодавче регулювання режиму торгівлі послугами, гармонізація законодавства про стандартизацію та сертифікацію, запровадження Верховного суду з питань інтелектуальної

власності, офіс сприяння експорту, створення координаційного агентства для спрощення процедур торгівлі, введення в експлуатацію національного агентства з інтелектуальної власності, інформатизація митної системи, оцифровка фіскальної системи, прискорення курсу приватизації.

За результатами дослідження представлено механізм фінансового забезпечення плану з відновлення економіки України та місце США в ньому, сформовано ключові операційні цілі щодо збільшення ПП до сфери високовартісного сільського господарства та висвітлено переваги аерокосмічної галузі України та можливості для іноземного бізнесу: Україна може стати ефективною платформою для створення сервісного центру з технічного обслуговування та ремонту літаків, а також має усі передумови та необхідну експертизу, щоб стати частиною виробничого ланцюга іноземних аерокосмічних компаній. Першочерговою можливістю для іноземних компаній є постачання матеріалів та комплектуючих, які раніше Україна імпортувала з Росії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Androniceanu A., Gherghina R., Ciobanasu M. (2019), The interdependence between fiscal public policies and tax evasion, *Administratie si Management Public*, 32, 32-41
2. Androniceanu A., Tvaronavičienė M. (2019), Developing a holistic system for social assistance services based on effective and sustainable partnerships, *Administratie si Management Public*, 33, 103-118.
3. Armstrong Sh., Drysdale P. (2014), Japan's foreign economic policy strategies and economic performance, Center on Japanese economy and business, Working Paper Series, 340, 1-30.
4. Atwood K., Bertrand N. and Gaouette N. Biden administration decides not to sanction company building controversial Russian gas pipeline. CNN. May 18, 2021. URL: <https://edition.cnn.com/2021/05/18/politics/us-nordstream-decision/index.html>
5. Biden Agrees Putin Is a Killer, Says He'll Pay for Meddling. Bloomberg. 17.03.2021. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-03-17/biden-agrees-putin-is-killer-says-he-ll-pay-price-formeddling>
6. Blinken A. Imposition of Sanctions in Connection with Nord Stream 2. URL: <https://www.state.gov/imposition-of-sanctions-in-connection-with-nord-stream-2/>.
7. Council of the European Union (2003) A Secure Europe in a Better World, European Security Strategy, Brussels.
8. Deprez S. (2018), The strategic vision behind Vietnam's international trade integration, *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, 37(2), 3-38
9. DW. Новинний портал. 2022. URL: <https://www.dw.com/uk>
10. European External Action Service (EEAS) Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy, June, 2016, Brussels. URL: http://eeas.europa.eu/archives/docs/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf

11. Fägersten, Björn (2019) “European Autonomy in a Changing World Order”. In A. Bakardjieva Engelbrekt, N. Bremberg, A. Michalski and L. Oxelheim (eds) *The European Union in a Changing World Order* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).

12. Hamilton, Daniel S. (2014) *The American Way of Partnership*, Working Paper no. 6, June (Madrid: European Strategic Partnership Observatory).

13. Holslag J. *The Elusive Axis: Assessing the EU — China Strategic Partnership*. *Journal of Common Market Studies*. Brussels, 2011, Volume 49. Number 2. pp. 293-313.

14. Joint Statement of the United States and Germany on Support for Ukraine, European Energy Security, and our Climate Goals. URL: <https://www.state.gov/joint-statement-of-the-united-states-and-germany-on-support-forukraine-european-energy-security-and-our-climate-goals>

15. Kizim M.O., Dodger P.V., Omarov S.A. (2010). *Challenges and goals of Ukraine in the world of global problems of the world community: monograph*. Kharkov: PH «INZHEK».

16. Lieber Robert J. (2014) “The Rise of the BRICS and American primacy”, *International Politics*, Vol. 51, pp. 137–154.

17. List of exporters for the selected product. Product: total all products. URL: https://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1

18. List of exporters for the selected service. Service: S – All services. URL: https://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1

19. List of importers for the selected product. Product: total all products. URL: https://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1

20. List of importers for the selected service. Service: S – All services. URL: https://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1

21. Michalski A., Pan Zh. (2017). Strategic partnerships: a new form of international engagement. *Unlikely partners. EU-China Strategic Partnership*. pp. 11-40
22. Mylovanov T., Guriev S. A blueprint for the reconstruction of Ukraine. URL: <https://new.cepr.org/voxeu/columns/blueprint-reconstruction-ukraine>.
23. Oppel'd L. (2011), Trends in the development of Ukraine's international trade in the post-crisis period, *Economy and the region*, 4 (31), 93-98
24. Pan Zhongqi and Anna Michalski (2019) "Contending Logics of Strategic Partnership in International Politics", *Asia-Europe Journal*, Vol. 17, No. 3, pp 265-280.
25. Rebuilding Ukraine's Agriculture Sector: Emerging Priorities [Електронний ресурс]. Center for Strategic & International Studies. 2022. URL: <https://www.csis.org/analysis/rebuilding-ukraines-agriculture-sector-emergingpriorities>.
- 62
26. Shpak N., Podolchak N., Karkovska V., Sroka W. (2019), The influence of age factors on the reform of the public service of Ukraine, *Central European Journal of Public Policy*, 13(2), 1-13.
27. Stephen Matthew D. (2014) "Rising powers, global capitalism and liberal global governance: A historical materialist account of the BRICs challenge", *Journal of European International Relations*, Vol. 20, No. 4, pp. 912–938.
28. The coronavirus shock: a story of another global crisis foretold and what policymakers should be doing about it. United Nations Conference on Trade and Development. UNCTAD, retrieved from: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/gds_tdr2019_update_coronavirus.pdf
29. The G7 needs to step up to rebuild Ukraine. URL: <https://www.politico.eu/article/the-g7-needs-to-step-up-to-rebuildukraine/>
30. Ukraine expands international cooperation to diversify energy sources. URL: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article;jsessionid=27315EEF14AF299AA1F1B992D74F1ED9.app1?art_id=245038611&cat_id=3510908.09.2015
31. UNESCO. URL: <http://www.unesco.org/new/ru/media-services/single>
32. USAID. URL: http://www.usaid.gov/about_usaid/

33. World Trade Statistical Review 2021. World Trade Organization, retrieved from: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2021_e/wts2021_e.pdf

34. Аерокосмічна галузь в Україні. Відкриття аерокосмічного бізнесу в Україні. GT Invest. URL: <https://good-time-invest.com/ua/investuvannya-v-ukrainu/biznes-mozhливosti/aerokosmichna-galuz/>

35. Аерокосмічна галузь. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/uk/industries/aerospace/>

36. Бабанін О. Проблеми двосторонньої торговельно-економічної співпраці України і США. Національний інститут стратегічних досліджень. Відділ економічної та соціальної стратегії. URL: <http://old.niss.gov.ua/monitor/desember08/13.htm>

37. В Україні почалися навчання НАТО rapid-trident-2017. URL: <https://www.unian.ua/politics/2124249-v-ukrajini-pochalisya-navchannya-nato-rapid-trident-2017-minoboroni.html>.

38. Відродження після війни. Світовий досвід економічного успіху для України. URL: 2022. <https://thepage.ua/news/kakie-varianty-vosstanovleniya-ukrainyimeyutsya-v-poslevoennoe-vremya>

39. Військові навчання України у 2018 р. Ким тренуватиметься українське військо. URL: <http://expres.ua/news/2018/02/04/282882-viyskovi-navchannya-2018-kym-trenuvatymetsyaaukrayinske-viysko>

40. Воскобоева О., Ромащенко О. Стратегічне партнерство як основа сучасного бізнесу. Економіка та суспільство. № (29). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-48>

41. Гандзюра А. Стратегічне партнерство як інструмент реалізації міжнародних двосторонніх відносин. Юридичний вісник. 2020. № 1. С. 376-383

42. Геєць В.М., Кизим М.О., Клебанова Т.С., Черняк О.І. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія. 2006. Харків, Інжек.

43. Герасимчук В.Г. Стратегічне партнерство: принципи, інструментарій, ефективність. Економічний вісник НТУУ «КПІ»: збірник наукових праць. 2014. Вип. 11. С. 61–66.

44. Герасимчук В.Г. Стратегічне партнерство: принципи, інструментарій, ефективність. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2014. № 11. С. 61–66.
45. Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
46. Дипломатичні відносини України та Сполучених Штатів Америки. Глобалізація сучасних наукових досліджень. Науковий світ. 2018. Р. 179-184.
47. Дівак В. Косово, боротьба за незалежність: історія питання та його наслідки. Політичний менеджмент. 2008. № 3. С. 107-119
48. Єрмак назвав головних стратегічних партнерів України. Укрінформ. 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3476526-ermak-nazvav-golovnih-strategicnih-partneriv-ukraini.html>
49. Індекс інвестиційної привабливості України показав найнижче значення з 2013 року. European Business Association. Веб-сайт. URL: <https://eba.com.ua/indeks-investytsijnoyi-pryvablyvosti-ukrayiny-pokazav-najny-zhche-znachennya-z-2013-roku/>
50. Король М.М., Мудренко К.П. Українсько-американське торговельно-економічне співробітництво. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Випуск 11. Ч.4. С.9-12.
51. Кушнір Н.О., Стегура О.Р. Сучасний стан та перспективи розвитку торговельного співробітництва США та України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2021. С. 103-109.
52. Лебідь О.В. Основні підходи до визначення сутності поняття «стратегія». Педагогіка в системі гуманітарного знання. Теорія і методика професійної освіти. 2017. URL: https://www.researchgate.net/publication/334233315_Osnovni_pidhodi_do_viznacenna_sutnosti_ponatta_strategia
53. Лясковець С.С. Торгово-економічне співробітництво України та Сполучених Штатів Америки: історичний екскурс. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки. Том 32 (71) № 4. 2021. С. 302-308.

54. Масштабні командно-штабні військові навчання «Непохитна стійкість-2017». URL: <https://www.unian.ua/society/2130059-v-ukrajini-rozpochalis-masshtabni-komandno-shtabniviyskovi-navchannya-nepohitna-stiykist-2017.html>

55. Мірер П. Скільки грошей Україна отримала від США та міжнародних союзників. Суспільні новини. 2022. URL: <https://suspilne.media/280175-skilki-grosey-ukraina-otrimala-vid-ssa-ta-miznarodnih-souznikiv/>

56. Назаркевич І.Б. Державне регулювання структурних змін в економіці України: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Львів, 2021. 510 с.

57. Національна стратегія збільшення прямих іноземних інвестицій в Україну. Розділ 3: Візія та Цілі. USAID. ЕУ. 2021. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/FDI-Strategy-Section-3-The-Vision-and-Goals-UKR.pdf>

58. Основні етапи розвитку українсько-американських стосунків, вихід їх на рівень стратегічного партнерства. URL: <https://freedocs.xyz/docx-456240249>

59. Парахонський Б.О., Яворська Г.М. Стратегічне партнерство України: Аналітична записка Відділу глобалістики та безпекових стратегій НІСД при Президентові України. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/600/>

60. Пивоваров А.С. Проблема стратегічного партнерства у зовнішньополітичній діяльності: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку. Чернівці, 2009. 187 с.

61. Помаза-Пономаренко А.Л., Батир Ю.Г., Лопатченко І.М. План відновлення України (частина 1). Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління»: зб. наук. пр. Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2022. Вип. 2 (17). С. 17-27.

62. Посол США считає контракт с General Electric победой Украины. Деловая столица. 23 февраля 2018 г. URL: <http://www.dsnews.ua/economics/posol-ssha-schitaet-kontrakt-sgeneral-electric-pobedoy-ukrainy-23022018165400>

63. Прасад А. Україна та США планують оновити торгову угоду 2008 року. FORBES. 2022. URL: <https://forbes.ua/news/ukraine-ta-ssha-planuyut-onoviti-torgovu-ugodu-2008-roku-10112022-9652>

64. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>

65. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України»: Указ Президента України № 448/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>

66. Прощаликіна А., Поліщук В. Особливості торговельних відносин України і США та напрями їх активізації. Вісник черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія економічні науки. №2. 2021. С. 20-28. URL: https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/11844/Finansove%20upravlinnia%20korporatsii_Petchenko_Yakusheva_Yakushev_Zubarieva_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y

67. Пушкар О.І., Андрющенко Т.Ю. Формалізація поняття «партнерські відносини» видавничо-поліграфічних підприємств. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: технічні науки. 2019. № 30 (69). Ч. 1. № 1. С. 115-119

68. Седляр Ю. О., Кравченко Н. В. Стратегічне партнерство між Україною і США у сучасних геополітичних реаліях. Молодий вчений. 2018. № 4(1). С. 51-55. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_4\(1\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_4(1)_15)

69. Секунова Ю.В. Ніколаєнко К.О. Міжнародні зв'язки України зі Сполученими Штатами Америки. Науковий погляд у майбутнє. 2016. № 2 (2). С. 72-76.

70. Скрипниченко М. І. Макроекономічні оцінки і прогнози повоєнного відновлення економіки України. Економічна теорія. 2022. № 2. С. 29-43. URL: <https://doi.org/10.15407/etet2022.02.029>

71. Статистика зовнішнього сектору. Національний банк України. 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>

72. Статистичний збірник України «Зовнішня торгівля України» за 2016-2021 pp. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/10/Arch_ztu_zb.htm

73. Стійкий розвиток національної економіки: актуальні проблеми та механізми забезпечення: матеріали V міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (27 квітня 2021 р.) / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2021. 396 с.

74. Столяренко Д. О., Теміров Ю. Т. Місце України в доктрині Байдена. Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса. Том 2, 2021. Вип. 13. Т. 2. С. 67-70.

75. США встановили річний безмитний режим для української сталі. Міністерство економіки України. 2022. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=0fc9576c-8d78-4bd1-98ae-7a5c0bf97ee6&title=SshaVstanoviliRichniiBezmitniiRezhimDliaUkrainskoiStali>

76. Топ-5 найбільших фінансових донорів України минулого року. Borg.expert. 2023. URL: <https://borgexpert.com/news/top-5-najbilshykh-finansovykh-donoriv-ukrainy-mynuloho-roku>

77. Трофімчук М. Аналіз особливостей реалізації «Плану Маршалла» та перспективи відновлення економіки України на його засадах. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. № 3. 2022. С. 246-251.

78. Угода між Урядом України і Урядом Сполучених Штатів Америки про гуманітарне і техніко-економічне співробітництво. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1079.1956.0>

79. Угода про торговельні відносини між Україною і Сполученими Штатами Америки. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1079.2704.0>

80. Українсько-американські відносини: проблеми та перспективи розвитку. URL: http://vmv.kymu.edu.ua/conf/2010_03_25/bugayova.htm

81. Хартія стратегічного партнерства Україна – США від 10 листопада 2021 року. URL: <https://mfa.gov.ua/news/hartiya-strategichnogo-partnerstva-ukrayina-ssha>
82. Хартія Україна-США про стратегічне партнерство 19.12.2008. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/840_140
83. Чернега В., Полозун А., Касьян А. Сучасні тенденції інвестування в Україні. Економіка та суспільство, № 44. 2022. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-78>
84. Шамраєва В.М. Українсько-американське стратегічне партнерство: концептуальні засади й практична реалізація: монографія. Х.: ТОВ «Оберіг», 2015. 364 с.
85. Шелест Г. Партнерство без правил: як Україна визначила своїх головних союзників у світі. Українська Правда. 2021. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2021/11/4/7129846/>
86. Шелест Г. Стратегічне партнерство без стратегії : Аналітична записка програми Безпекових студій Ради зовнішньої політики “Українська призма” в рамках проекту Інституційного розвитку аналітичних центрів за підтримки Посольства Швеції в Україні, Ініціативи відкритого суспільства для Європи (OSIFE) та Міжнародного фонду «Відродження». 2021. URL: <http://prismua.org/wp-content/uploads/2021/11/Strategic-Partners.pdf>
87. Шипович Р., Яковишин Ю. Загрози економічній безпеці держави. Інноваційний розвиток та безпека підприємств в умовах неоіндустріального суспільства. Секція IV. Фінансово-економічна безпека підприємницьких структур. 2020. С. 588-590
88. Южмаш отправил в США изделия для ракеты-носителя. UBR. URL: <http://ubr.ua/market/industrial/ujmash-otpravil-v-ssha-izdeliia-dlia-rakety-nositelia-453069>
89. Яремко Л.А. Стратегічне партнерство як передумова розвитку зовнішньоекономічних зв'язків між державами / Л.А. Яремко, В.Г. Яремків. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2022. № 1 (124). С. 15-22. URL: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2022-1-2>

ДОДАТКИ

Додаток А

Допомога України від США у воєнний період з 24 лютого по 21 грудня 2022 р.

Дата	Обсяг допомоги	Зміст
16 березня 2022 р.	Близько 1 млрд. грн.	Пакет військової допомоги: зенітні системи та інше озброєння
13 квітня 2022 р.	800 млн. дол.	18 гаубиць M777, 40 тис. артилерійських боєприпасів, 11 гелікоптерів Мі-17, 200 БТР, контрартилерійські радары
19 травня 2022 р.	100 млн. дол.	18 155-міліметрових гаубиць, 18 тактичних транспортних засобів для буксирування гаубиць, три протиартилерійські радары, польова техніка та запчастини
1 червня 2022 р.	700 млн. дол.	перші чотири HIMARS з боєприпасами, сім різних радарів, тисяча ракет Javelin, шість тисяч одиниць протиброньової зброї, чотири вертольоти Мі-17, тактичні машини, 40 тисяч артснарядів, запчастини та інше обладнання
15 червня 2022 р.	1 млрд. дол.	18 гаубиць M777 та стільки ж тактичних машин для їх буксирування, 36 тисяч снарядів до них, евакуаційні машини, 2 пускові установки берегової оборони Гарпун, тисячі військових радіостанцій та приладів нічного бачення та оптики, запчастини та інші боєприпаси, а також навчання українських військових
23 червня 2022 р.	450 млн. дол.	4 системи HIMARS, 36 тисяч 105-мм артилерійських снарядів, 18 артилерійських тягачів, 1200 гранатометів та 2 тисячі кулеметів, 10 катерів Sea Ark Dauntless, 6 бойових катерів та 2 малих річкових судна тощо
1 липня 2022 р.	820 млн. дол.	2 зенітно-ракетні системи NASAMS, боєприпаси до HIMARS, до 150 тисяч артснарядів, 4 додаткові протиартилерійські радары
8 липня 2022 р.	400 млн. дол.	4 HIMARS та боєприпаси до них, високоточні боєприпаси, вантажівки, контрбатареїні системи та інше
22 липня 2022 р.	270 млн. дол.	4 HIMARS та ракети до них, 36 000 снарядів для артилерії, протитанкове озброєння; 580 дронів Phoenix Ghost
1 серпня 2022 р.	550 млн. дол.	боєприпаси для РСЗВ HIMARS і 155-мм артснаряди
8 серпня 2022 р.	1 млрд. дол.	боєприпаси для HIMARS, ракети для ЗПК NASAMS, 75 тисяч 155-мм артснарядів, тисяча протитанкових комплексів Javelin, медичні автомобілі, міни, вибухівка тощо
19 серпня 2022 р.	755 млн. дол.	боєприпаси для HIMARS, 16 гаубиць калібру 105 мм та 36 тисяч снарядів до них, 15 безпілотників ScanEagle, протилокаційні ракети HARM, тисяча важких протитанкових ракет TOW та стільки ж протитанкових комплексів Javelin тощо
24 серпня 2022 р.	3 млрд. дол.	шість ракетних комплексів класу NASAMS з боєприпасами, 245 тисяч артснарядів, 65 тисяч мінометних снарядів, 24 протиартилерійських радары, безпілотні літальні апарати Puma та VAMPIRE Counter, ракетні системи з лазерним наведенням та інше
8 вересня 2022 р.	675 млн. дол.	боєприпаси для РСЗВ HIMARS, високошвидкісні протирадіолокаційні ракети HARM, дистанційні протитанкові міни RAAM, а також бронетехніка, набої та снаряди

Продовження додатку А

Дата	Обсяг допомоги	Зміст
14 вересня 2022 р.	600 млн. дол.	Боєприпаси для HIMARS, високошвидкісні протирадіолокаційні ракети, 100 броньованих високомобільних багатоцільових колісних машин, понад 5000 протитанкових систем тощо
14 жовтня 2022 р.	725 млн. дол.	предмети оборонного призначення та послуги Міноборони, боєприпаси, бронемашини Humvee. Військова освіта та підготовка для українських військових.
4 листопада 2022 р.	400 млн. дол.	чеські танки T-72; 100 дронів Phoenix Ghost; БТР M1117.
22 листопада 2022 р.	4,5 млрд.дол.	Фінансова підтримка державного бюджету
23 листопада 2022 р.	400 млн. дол.	Додаткові боєприпаси для NASAMS, 150 великокаліберних кулеметів з тепловізійними прицілами для протидії безпілотним авіаційним системам, додаткові боєприпаси для HIMARS, 200 високоточних 155-мм артилерійських снарядів тощо
9 грудня 2022 р.	275 млн. дол.	80 тисяч снарядів для гаубиць та неназвану кількість боєприпасів для високомобільних артилерійських ракетних систем M142 HIMARS.
21 грудня 2022 р.	1,85 млрд. дол	Батарея ЗРК Patriot із ракетами, боєприпаси до РСЗВ M142 HIMARS; 500 артилерійських снарядів 155 мм з точним наведенням; 10 120 мм мінометних систем та 10 000 120 мм мінометних снарядів та ін.

Джерело: розроблено автором на основі [89.; 9.]

Перелік можливих спроб маніпуляцій з текстом

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		1
Інтервали		0
Мікропробіли		22
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		203

Обсяг знайдених подібностей

Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

КП 1

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

КП 2

15151

Кількість слів

БДП

116044

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Прокручайте список та аналізуйте, особливо, фрагменти, які перевищують КП 2 (позначено жирним шрифтом). Скористайтеся посиланням "Позначити фрагмент" та перегляньте, чи є вони короткими фразами, розкиданими в документі (випадкові схожості), численними короткими фразами поруч з іншими (мозаїчний плагіат) або великими фрагментами без зазначення джерела (прямий плагіат).

10 найдовших фраз

Копію тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://international.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/06/USA_in_modern_world_Lviv_15.05.15-Volume-II.pdf	164	1.03 %
2	https://otherreferats.allbest.ru/international/01055274_0.html	143	0.90 %
3	http://etet.org.ua/docs/ET_22_2_29_uk.pdf	122	0.77 %
4	https://revolution.allbest.ru/international/01393685_0.html	117	0.74 %
5	https://forbes.ua/news/ukraina-ta-ssha-planuyut-onoviti-torgovu-ugodu-2008-roku-10112022-9652	93	0.59 %
6	https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/download/11207/11098	91	0.57 %
7	https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/download/11207/11098	81	0.51 %
8	https://otherreferats.allbest.ru/international/01055274_0.html	77	0.48 %
9	https://good-time-invest.com/ua/investuvannya-v-ukrainu/biznes-mozhливosti/aerokosmichna-galuz/	75	0.47 %
10	https://ufpa.org.ua/blog/9589	68	0.43 %

з бази даних RefBooks (0.00 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-----------	--

з бази юридичних актів (0.00 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-----------	--

з Інтернету (26.56 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	http://international-relations-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/9857b1c47b893941a61aaf6cc03ec964.pdf	485 (29)	3.05 %
2	https://otherreferats.allbest.ru/international/01055274_0.html	402 (6)	2.53 %
3	https://forbes.ua/news/ukraina-ta-ssha-planuyut-onoviti-torgovu-ugodu-2008-roku-10112022-9652	275 (6)	1.73 %
4	http://etet.org.ua/docs/ET_22_2_29_uk.pdf	255 (6)	1.60 %
5	https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/download/11207/11098	244 (4)	1.53 %
6	https://international.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/06/USA_in_modern_world_Lviv_15.05.15-Volume-II.pdf	164 (1)	1.03 %
7	http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/23552/1/%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8_%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%BE_%D0%9A.%D0%AE.%2C_%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BA_%D0%9A.%D0%9E..pdf	162 (3)	1.02 %
8	https://www.sworld.com.ua/files/content_simp/sru1/booksru1.pdf	153 (10)	0.96 %
9	https://dt.ua/POLITICS/realiyi_ta_perspektivi_strategichnogo_partnerstva.html	148 (9)	0.93 %
10	https://me.gov.ua/News/Detail?isSpecial=true&lang=uk-UA&title=SshaVstanoviliRichniiBezmitniiRezhimDliaUkrainskoiStali&showMenuTree=true	145 (4)	0.91 %
11	https://ufpa.org.ua/blog/9589	137 (4)	0.86 %
12	https://revolution.allbest.ru/international/01393685_0.html	127 (2)	0.80 %
13	https://good-time-invest.com/ua/investuvannya-v-ukrainu/biznes-mozhlivosti/aerokosmichna-galuz/	124 (3)	0.78 %
14	http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/download/3349/3027	117 (12)	0.74 %
15	https://www.epravda.com.ua/columns/2022/08/3/689940/	116 (5)	0.73 %
16	https://revolution.allbest.ru/international/01387863_0.html	105 (6)	0.66 %
17	https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=907953	97 (3)	0.61 %
18	http://prismua.org.tilda.ws/strategic_partners	92 (5)	0.58 %
19	https://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/2671/Zbirnik_statei_2018-278-281.pdf?sequence=1&isAllowed=y	67 (5)	0.42 %
20	https://finclub.net/ua/news/indeks-investytsiinoi-pryvablyvosti-ukrainy-siahnuv-10richnoho-minimumu.html	65 (2)	0.41 %

21	http://kursovye-raboty-nedorogo.if.ua/Islam-i-musulmanske-pravo-Vytoky-ta-periody-stanovlennja-Islamu/	56 (1)	0.35 %
22	https://rubryka.com/2021/09/01/ukrayina-ta-ssha-2/	51 (5)	0.32 %
23	http://journals.iir.kiev.ua/index.php/knu/article/viewFile/3261/2936	50 (9)	0.31 %
24	https://ukraineinvest.gov.ua/uk/industries/aerospace/	49 (1)	0.31 %
25	https://infopedia.su/1x46f4.html	42 (2)	0.26 %
26	https://goaltime.com.ua/vijskovi-novini/onovlennya-hartiyi-davnih-soyuznikiv-yak-rozvivayetsya-strategichne-partnerstvo-ukrayini-ta-ssha/	41 (1)	0.26 %
27	http://rada.univer.kharkov.ua/uploads/12e0f211bc09561bf3db44701553b98d.pdf	38 (2)	0.24 %
28	https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE-%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96_%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BD%D0%B8	29 (2)	0.18 %
29	http://global-national.in.ua/archive/10-2016/23.pdf	28 (1)	0.18 %
30	https://otherreferats.allbest.ru/international/00591987_0.html	28 (2)	0.18 %
31	https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1026/102538/files/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf	26 (3)	0.16 %
32	https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1849/1783/	24 (1)	0.15 %
33	http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/download/1189/1137	24 (2)	0.15 %
34	https://er.ucu.edu.ua/bitstream/handle/1/2344/Kulakovska%20_Publichni%20polityky%20zadla.pdf?sequence=1&isAllowed=y	23 (1)	0.14 %
35	https://studentopedia.ru/file/71-ukrayina-rosiya-ukrayina-ssha.html	22 (1)	0.14 %
36	http://uadoc.zavantag.com/text/33116/index-1.html	21 (1)	0.13 %
37	https://ndc-jpr.org/media/posts/presentations/Strateg_Khark_2020_23.12.2010_.pdf	19 (1)	0.12 %
38	https://ua-referat.com/uploaded/politichna-sistema-spoluchenih-shtativ-ameriki/index1.html	18 (2)	0.11 %
39	http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/4/13.pdf	17 (2)	0.11 %
40	https://mydisser.com.ua/catalog/view/12595.html	17 (1)	0.11 %
41	http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/25490/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%B0-%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf	17 (2)	0.11 %
42	https://biz.nv.ua/ukr/economics/investiciyna-privablivist-ukrajini-vpala-do-minimumu-za-dev-yat-rokiv-opituvannya-gendirektoriv-50261914.html	16 (1)	0.10 %
43	https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/7198/1/%D0%93%D1%96%D0%BB%D0%B5%D1%8F%205.%20%D0%A0%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B8%20%D0%A7%D0%B5%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%A0%D0%B5%D1%81%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%D0%B8%20%D1%83%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B9%2C%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%96%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B9%20%D1%81%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%85.pdf	14 (1)	0.09 %

44	https://shpalta.media/2021/09/02/rosijska-agresiya-investicii-prava-lyudej-pro-shho-govorili-bajden-ta-zelenskij-na-pershij-zustrichi-prezidentiv/	14 (1)	0.09 %
45	http://osvita-plaza.in.ua/index/0-1281	13 (1)	0.08 %
46	http://ird.gov.ua/irdp/p20160103.pdf	11 (1)	0.07 %
47	https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/rzhevskaja_strategichne.pdf	9 (1)	0.06 %
48	http://old.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/bilateral-cooperation/european-countries	8 (1)	0.05 %
49	https://res.in.ua/konspekt-lekcij-z-disciplini-istoriya-derjavi-i-prava-ukrayini.html?page=12	7 (1)	0.04 %
50	https://www.oa.edu.ua/download/PIM_Vyp_1.pdf	6 (1)	0.04 %
51	https://drohobych-rada.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/KSE-Trade_Intesifying-UA-exports-to-Germany.pdf	5 (1)	0.03 %

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В НОВИХ РЕАЛІЯХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Збірник матеріалів

**Студентської науково-практичної
Інтернет-конференції**

**м. Київ,
7 грудня 2022 р.**

Сучасні тренди зеленого інвестування міжнародної економіки	
Пономаренко І.	95
Екологічні наслідки війни в Україні та перспективи зеленої реконструкції за участі США	
Романишина Д.О.	96
Створення зелених робочих місць в контексті міграційної кризи	
Салівон І.О.	98
Ризики зеленого інвестування економіки України	
Святовець І.П.	99
Модель управління стійкістю еколого-економічної системи підприємств	
Сіденко Т.О.	101
Сучасні тренди розвитку глобального підприємництва у контексті зеленого розвитку	
Скалецька М.І.	103
Збереження парків і заповідників в Україні під час війни як передумова розвитку зеленої економіки	
Цимбалюк Д.І.	105
Корпоративна соціальна відповідальність у політиці сталого розвитку	
Шаргала В.І.	108
Розвиток світового ринку ІТ-аутсорсингу в умовах зеленої трансформації	
Щербаков О.К.	110
«Зелений курс» як інструмент стимулювання економічного розвитку України	
Ярошенко А.В.	112
Перспективи зеленого розвитку у транскордонному співробітництві України з Польщею	
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ	115
ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ В УКРАЇНУ	
Ячник М.А.	115
Особливості міжнародного консалтингу в умовах повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну	
Шишук Н.О.	117
Рецесійний вплив у США на банківську кредитну політику	
Цивінська Н.М.	119
Діяльність MERCEDES-BENZ GROUP AG в Україні	
Koliada Sofia	121
The impact of the Covid-19 pandemic on the Global Agricultural Market	
CENGİZ ÇEVİK	123
The Opportunities of Participation in Shanghai Cooperation Organization for Turkish Strategic Development	
Горшков Б.Є.	125
Функціонування інвестиційного бізнесу в Україні під час війни (на прикладі компанії Concord Capital)	
Краснікова А.А.	127
Світові тенденції злиття та поглинання у глобальному банківському секторі	
Shad Muhammed	129
OTT Platforma as a Perspective Form of Business Activity in the Mordern Conditions of the Formation of a new Global digital realiry	
Осьмак К.	131
Макроекономічні заходи стимулювання інноваційної діяльності в Україні в умовах післявоєнної відбудови	
Abdusalomov A.R.	133

ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВІЙНИ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗЕЛЕНОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ ЗА УЧАСТІ США

Війна не оминула навколишнє середовище, базу природних ресурсів та інфраструктуру. Обстріли лісів, наземних і морських екосистем, промислових об'єктів, транспортної інфраструктури та будинків, а також інфраструктури водопостачання, каналізації та поводження з відходами спричинили широкомасштабну та серйозну шкоду з негайними та довгостроковими наслідками для здоров'я людини та екосистем.

Хоча шкода навколишньому середовищу очевидна, її масштаб важко виміряти. Забруднення, спричинене військовою діяльністю, неможливо виміряти, оскільки системи моніторингу були порушені або знищені, і така шкода продовжує накопичуватися. З перших днів війни уряд запустив кілька інструментів для документування екологічної шкоди. Це і панель із даними про вплив війни на довкілля «ЕкоЗагроза» [1], і робота Державної екологічної інспекції, яка зафіксувала понад 250 випадків злочинів проти довкілля та понад 1200 випадків нанесення шкоди довкіллю. Спеціальні підрозділи збирали докази, зокрема фото-, відео- та супутникові знімки та, за можливості, зразки повітря та ґрунту для лабораторних досліджень. Розпочато роботу з розробки методик розрахунку грошової оцінки збитків, завданих довкіллю.

Післявоєнна відбудова буде монументальним завданням і вимагатиме комплексних, добре скоординованих і добре фінансованих зусиль. В Україні вже створено Національну раду з відновлення України від наслідків війни [2], яка готує План післявоєнного відновлення та розвитку України. Розробка Плану базується на чудовій співпраці та інституційній спроможності, продемонстровані українською владою на всіх рівнях, муніципалітетами, підприємствами, а також громадянським суспільством.

ЄБРР та Сполучені Штати Америки об'єднали зусилля, щоб відповісти на наслідки війни для України. Здійснивши внесок у розмірі 500 мільйонів доларів США до Фонду кризового реагування ЄБРР, США підтверджують свою тверду прихильність підтримці України через Рамкову програму стійкості та засобів до існування Банку [3].

Фінансування надходить у формі грантів на підтримку інвестицій. Це знаменує собою важливу віху в зусиллях Банку зі збору коштів, які наразі мобілізували близько 1 мільярда євро для України та постраждалих країн.

Важливо зауважити, що реконструкція країни створює великі загрози природним екосистемам через потенційне збільшення видобутку ресурсів для потреб будівництва — піску, гравію, деревини тощо. Тому життєво важливо підтримувати оцінку впливу для цих категорій робіт, а також здійснювати відповідний моніторинг продуктивності. Важливо законодавчо закріпити статус

цінних територій шляхом прийняття Закону. Також має бути забезпечена реалізація Стратегії управління лісами до 2035 року, оскільки вона передбачає перехід до сталого та економічного ведення лісового господарства, що допоможе зберегти ліси від вирубки.

США залишаються надійним партнером України в економічному, політичному, військовому планах. Подальша співпраця та стратегічне партнерство України з США допоможе Україні подолати наслідки війни, в тому числі і екологічні, і забезпечити належний рівень екосистеми України.

Список літератури:

1. Дашборд із даними про загрози довкіллю. ЕкоЗагроза. Офіційний ресурс Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://ecozagroza.gov.ua/>
2. Національна рада з відновлення України від наслідків війни. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diynalist/nacionalna-rada-z-vidnovlennya-ukrayini-vid-naslidkiv-vijni>
3. USA contributes US\$ 500 million to EBRD Ukraine response. European Bank for Reconstruction and Development. URL: <https://www.ebrd.com/news/2022/usa-contributes-us-500-million-to-ebrd-ukraine-response-.html>

Романишина Д.О.

СТВОРЕННЯ ЗЕЛЕНИХ РОБОЧИХ МІСЦЬ В КОНТЕКСТІ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ

Поява та практичне втілення Концепції сталого розвитку фактично є відповіддю сучасної цивілізації на численні проблеми, які виникли у взаємовідносинах між людиною та природним середовищем. Як зазначають сучасні науковці, від подолання існуючих у цій сфері дисбалансів багато в чому буде залежати вектор подальшого руху більшості національних держав, так і еволюція людства взагалі [1]. Вчені, які досліджують питання сталого розвитку, акцентують увагу на його багатоаспектності [2], зокрема про принципи формування функціонування «зеленої економіки».

В існуючих реаліях ключові принципи сталого розвитку «стикаються» з багатьма протиріччями, які притаманні людству у економічній, соціальній, культурній та інших сферах. Досить яскраво ці невідповідності виявляються в умовах, коли виникають міграційні кризи, визначені переміщенням значної кількості людей між різними країнами [3]. Як правило, міграційна криза формує досить складні наслідки для країни, що приймає мігрантів, що було досить яскраво продемонстровано на прикладі країн Європейського Союзу (далі – ЄС) з 2015 року. В цьому випадку ЄС зіткнувся з низкою проблем гуманітарного, соціального, економічного та політичного характеру, повноцінно вирішити які, слід визнати, не вдалося і донині.